

OTDK-DOLGOZAT

Ploszkina Krisztina

2013

**MILLENNIUMI FEJLESZTÉSI CÉLOK VS. SAPRI JELENTÉS –
INTÉZMÉNYEK ÉS ADATOK TÜKRÉBEN**

**MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS VS. SAPRI REPORT–
INSTITUTIONS AND DATA**

Ploszkina Krisztina

Kézirat lezárva: 2011. október 20.

Millenniumi Fejlesztési Célok vs. SAPRI jelentés – intézmények és adatok tükrében

Ploszkina Krisztina (1. évfolyam)

Összefoglaló

A kutatómunkám legfőbb célkitűzése, hogy egy kiterjedt elemzés keretében arra keressek válaszokat, hogy vajon a nemzetközi intézmények által működtetett programok és publikált adatbázisok a SAPRI jelentéshez hasonló kezdeményezésekkel összevetve mennyiben tükrözik a valóságot, kinek az érdekeit szolgálhatják, illetve létezik-e egyfajta kompromisszumon alapuló megoldás a civil szféra, a kormányzatok és a nemzetközi szervezetek között.

Dolgozatomban egy összehasonlítás keretében két különböző szemszögből vizsgálom meg a Millenniumi Fejlesztési Célokat, majd pedig figyelemmel követem állítólagos eredményességüket a gyakorlatban. Munkám bevezető részében a globalizáció és a növekedés leírása adja meg a kiindulási alapot, majd rátérek a nyolc célkitűzés és a World Competitiveness Yearbook példájára szembeállítva ezeket a SAPRI jelentéssel, mely alapjaiban kérdőjelezi meg a nemzetközi intézmények által publikált adatokat, és végül szemügyre veszem azt, hogy a Commonwealth Foundation hogyan látja e dilemmák áthidalását a gyakorlatban.

Vajon tényleg érezhetőek-e a millenniumi célok hatásai a gazdaságban? Mennyire kell részletekbe menően megtervezni a szükséges intézkedéseket például a szegénység legyőzésére, hogyha a világ gazdaság egy állandóan változó dinamikus közeg? Az eddig eltelt 20 év elegendő vagy kevés annak megítéléséhez, hogy ez a program elérheti-e a kívánt eredményeket 2015-ig, és hogyan látja ezt a civil társadalom? Ki finanszírozza és működteti ezeket a programokat, illetve milyen intézmények állnak a háttérben? Az adósságelengedés kedvezhet a potyautas magatartásnak? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre próbálok válaszokat találni a közgazdaságtan és a gazdaságpolitika különböző területeit vizsgálva.

Millennium Development Goals vs. SAPRI Report – Institutions and Data

Krisztina Ploszkina (1st year)

Abstract

The main aim of my report is to find out whether the programs and databases published by some international institutions are trust-worthy compared to the SAPRI Report, whose interests they serve and is there any compromise between the two sides.

I tried to find a new approach to examine the Millennium Goals from different perspectives and to follow their alleged efficiency in practice during my work. My report is introduced by the description of globalization and growth. Then I analyze the eight goals and the World Competitiveness Yearbook as well in contrast with the SAPRI Report which questions the statistics of the international institutions. Finally I deal with the method of the Commonwealth Foundation which aims at solving the above mentioned dilemmas.

Can the effects of the Millennium Development Goals be experienced in the economy? How precisely the measures to overcome poverty should be planned in the era of constantly changing world economy? Are 20 years enough to consider the possibility of their achievement by 2015? What is the opinion of the civil sphere on behalf of this question? Who finances and operates these programs and which institutions are interested in them? What are the effects of the debt release? I have been trying to look for the answers to similar questions taking into consideration different areas of economics and economic policy.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
2. Globalizáció, nemzetközi intézmények és nemzetállam	2
2.1. A globalizáció és a növekedés	2
2.1.1. A globalizáció definitív leírása	2
2.1.2. Millenniumi célok és a növekedés	4
2.2. A nemzetállamok és az integrálódás dilemmája	7
3. Millenniumi Fejlesztési Célok	9
3.1. Kialakulási kezdetek és intézményi háttér	9
4.1. A nyolc célkitűzés a számok tükrében	12
4.1.1. Ki finanszírozza és miből?	14
4.1.2. Az adósságelengedés kérdése	18
5.1. Hol tart jelenleg a világ a millenniumi célkitűzések megvalósításában?	19
5.1.1. Adatok és grafikonok	20
5.1.2. Korlátok és akadályok	24
5.1.3. EU-s cselekvési terv	25
6.1. A Világbank által publikált MDGs adatok elemzése	25
4. A World Competitiveness Yearbook adatai	29
5. SAPRI jelentés – egy alternatív megközelítés	36
5.1. Miben más?	36
5.2. Példák a sikerességre	38
6. Az MDGs és a civil szféra érdekei – háború vagy béke?	40
6.1. A fejlődés különböző megközelítései	40
6.2. Kompromisszum - A Commonwealth Foundation	43
7. Összegzés	46
Irodalomjegyzék	50

Táblázat- és ábrajegyzék

1. ábra: A szegénységi csapda	6
2. ábra: Az MDGs eredményei 1990-től és előrejelzései 2015-re.....	10
3. ábra: ENSZ féle regionális csoportosítás.....	11
1. táblázat: Néhány MDG a számok tükrében az UNICEF adatai alapján.....	12
4. ábra: A „legtörekényebb” államok érték el a legkisebb fejlődést a millenniumi célkitűzésekben.....	14
2. táblázat: A GDP növekedés a szegények szemszögéből	15
5. ábra: Éves növekedés és a legszegényebb 20%.....	15
3. táblázat: Az MDGs eléréséhez szükséges költségek	16
6. ábra: Az 5 év alatti gyermekek globális halálozási mutatója	17
7. ábra: A fejlődő országoknak juttatott segély 2000 és 2010 között.....	18
8. ábra: A szegénységi küszöb alatt élők aránya	20
9. ábra: A megfelelő malária elleni gyógyszerrel kezelt öt év alattiak aránya	21
10. ábra: Az adósságok elengedése 2010-ben millió dollárban.....	23
4. táblázat: Néhány MDGs mutató minimum és maximum értéke	25
11. ábra: Haladás a nyolc célkitűzés felé globális szinten.....	27
12. ábra: WCY kategóriák	30
13. ábra: A Garelli-féle versenyképességi mutatók.....	33
14. ábra: A 20 legversenyképesebb ország.....	35
15. ábra: Együttműködés a három szféra között.....	37
16. ábra: A társadalmi kiadások és az adósságszolgálat 1990 és 2002 között	44
17. ábra: A GDP per capita növekedési rátája 1980 és 2006 között.....	47

1. BEVEZETÉS

Az 1990-ben elindított és 2015-ig elérendő Millenniumi Fejlesztési Célok kezdeményezés 25 éves időtávjának a felét is elhagyva felvetődik a kérdés, hogy mégis hol tartunk most ennek megvalósításában. Mennyi a valószínűsége, hogy sikeresen fogjuk elérni a nyolc kitűzést? Mit kellene tenni ahhoz, hogy felgyorsítsuk a haladást, miközben egyik ország sem marad le? Milyen okok állhatnak a program háttérében: egyetemes elköteleződés a globális fejlődés mellett vagy a nemzetközi intézmények önértékkövető stratégiája?

Kutatásom legfőbb célkitűzése, hogy egy kiterjedt elemzés keretében válaszokat keressek olyan kérdésekre, hogy vajon a nemzetközi intézmények által működtetett programok és publikált adatbázisok a SAPRI jelentéshez hasonló kezdeményezésekkel összevetve mennyiben tükrözik a valóságot, illetve létezik-e egyfajta kompromisszumon alapuló megoldás. Egy összehasonlítás keretében két különböző szemszögből vizsgálom meg a **Millenniumi Fejlesztési Célok**at (a továbbiakban MDGs), majd pedig megpróbálom bemutatni eredményességüket a gyakorlatban.

A bevezetést követően először a globalizáció és a növekedés, valamint a nemzetállamok és az integrálódás dilemmáját vetem föl, majd pedig a Világbank (IBRD) által 2010-ben kiadott adatbázis alapján veszem górcső alá a millenniumi célokat. Kíváncsi voltam többek között arra is, *hogyan látják a nemzetközi szervezetek e projektjüket és hatásait, hozzájárul-e az adósságelengedés a potyautas magatartáshoz és mi várható 2015 után*. Emellett röviden foglalkozom még a WCY (**World Competitiveness Yearbook**) elemzésével, mely évente készít jelentéseket az országok versenyképességéről.

Ezek után következik egy alternatív megközelítés, melynek keretében a **SAPRI jelentés** tanulmányozását kísérem meg, amely kétségbe vonja a millenniumi célok hitelességét, mivel véleményük szerint a nemzetközi intézmények érdekérvényesítésének egy eszköze. Arra törekednek, hogy felmérjék és megállapítsák a nemzetközi intézmények (IBRD, IMF) gazdasági reformjainak valódi hatását és hogy kijelöljenek egy járható utat a jövőben. Emellett pedig a társadalmi csoportok, a kormányzat és a Világbank együttműködését mozdítják elő. Fő kérdésem arra irányul, hogy *e jelentés miben más: az adatgyűjtés vagy a módszerek terén*.

Munkám befejező részében pedig felteszem a kérdést, hogy vajon a millenniumi kitűzések és a civil szféra céljai összeegyeztethetők-e, tehát létezik-e közös nevező ebben az ügyben. A **Commonwealth Foundation** pedig egy kiadványukban éppen a civil

társadalom kilátásait, távlatait taglalja a Millenniumi Fejlesztési Célok keretein belül, mintegy hidat képezve a két feljebb felsorolt kezdeményezés között.

E dolgozat egyrészt arra irányul, hogy válaszokat találjon arra, vajon születhet-e eredményes közös munka a civil csoportok és a nemzetközi szervezetek között a versenyképesség és a jólét növekedése érdekében, és melyik felfogás valósul meg hatékonyabban a gyakorlatban. Másrészt viszont azt is kutatja, hogy vajon kinek az érdekeit szolgálhatja a millenniumi program, a célok tartalmilag mennyire támaszkodnak a fejlesztendő országok hozzájárulására, és összességében mennyire reális ez az elképzelés egy ilyen rövid időtávon belül.

Vajon tényleg érezhetőek-e az MDGs hatásai a gazdaságban vagy a közéletben? Mennyire kell részletekbe menően megtervezni a szükséges intézkedéseket például a szegénység legyőzésére, hogyha a világgazdaság egy állandóan változó dinamikus közeg? *Az eddig eltelt 20 év elég vagy kevés annak megítéléséhez, hogy a program elérheti-e a kívánt eredményeket az előre kijelölt határidőig, és hogyan látja ezt a civil társadalom?*

2. GLOBALIZÁCIÓ, NEMZETKÖZI INTÉZMÉNYEK ÉS NEMZETÁLLAM

2.1. A GLOBALIZÁCIÓ ÉS A NÖVEKEDÉS

2.1.1. A globalizáció definitív leírása

A nemzetközi kapcsolatok, tőkeáramlás és a világgazdasági események alakulására a globalizáció jelensége mérvadó hatással bír. Kofi Annan véleménye szerint *„Arguing against globalization is like arguing against the laws of gravity”*. Ez önmagában csak azt mutatja, hogy nem szabad figyelmen kívül hagyni e folyamatot. Azonban mit is jelent valójában ez a fogalom, amely ilyen nagymértékben formálja és megosztja a közvéleményt? E fejezet célja, hogy bemutasson néhány ismertebb, globalizációt definiáló megközelítést.

Szentes Tamás verziója szerint a globalizáció egy olyan folyamat, amely még a gyarmatosítás idején indult be és a liberalizáció következtében egyre jobban felgyorsult. Itt nemcsak a gazdaság az érintett terület, hanem a társadalom, a politika és a kultúra is. A szerző kiemeli az UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) egy kiadványában szereplő meghatározását, amely szerint el kell különíteni egymástól a *„felszíni integrációt”* (shallow integration), mely a távolságtartó kereskedelem révén az egyes cégek között ment végbe, illetve a *„mély integrációt”* (deep integration) a

nemzetgazdaságok szintjén a transznacionális társaságok között (Szentés 2002, 97. o.). Szentés úgy tartja, hogy a globalizáció legfőbb szerepe a világ gazdaság szerves rendszerré való formálása egyrészt a gazdasági viszonyok minél nagyobb területre való kiterjesztése, másrészt pedig az országok közti interdependencia elmélyülése, amely aszimmetrikus (Szentés 2002, 99. o.). Ez a ciklikus folyamat pedig egyértelműen előre felé mozog annak ellenére, hogy néha tapasztalhatók visszaesések és megtorpanások. Tehát visszacsatolva Kofi Annan idézetére, nincs igazán értelme a globalizáció megállításának. Összefoglalva az előbbieket, egy időben zajlik a „*horizontális kitágulás*” és a „*vertikális mélyülés*” a világ gazdaság és az interdependenciák terén (Szentés 2002, 100. o.). A legfontosabb megállapítás talán az, hogy a gazdasági kapcsolatok és folyamatok transznacionalizálódnak a globalizáció által, miközben aszimmetrikus viszonyok jönnek létre az alábbi területeken (Szentés 2002, 106-133. o.):

- nemzetközi tulajdonviszonyok
- nemzetközi pénzügyi kapcsolatok
- technológiai interdependenciák
- nemzetközi munkaerő áramlás
- nemzetközi információáramlás.

Arra a kérdésre, hogy vajon mi működteti a globalizációt, Szentés a következőket hozza fel: egyrészt a kommunikációs és információs technológia fejlődése teremti meg az alapot, a TNC-k térhódítása, melyek „globális üzletpolitikát” folytatnak, és végül a liberális gazdaságpolitika, tehát a dereguláció jelensége (Szentés 2002, 134. o.). Nem meglepő, hogy a nemzetközi tőkeforgalom felgyorsulása a kereskedelem liberalizálásának egyik leglátványosabb eredménye. Felmerülhet a kérdés, hogy vajon a nemzetközi kereskedelem bővülése vezet a világtermelés növekedéséhez vagy fordítva. A fejlődő országok tekintetében sem jelenthető ki, hogy a növekedés felgyorsulna. Így pedig az előbbi kérdésben szereplő két elem közti összefüggés nem biztos, hogy ennyire szoros hatással bír egymásra (Szentés 2002, 142. o.).

Veress József nem „main stream” megközelítéséből arra következtethetünk, hogy elsősorban egy hatalmi-gazdasági jelenségről van szó, melyben a legnagyobb érdekcsoportok saját céljaikat követve vezetik be a számukra megfelelő szabályokat a nemzetközi intézmények potenciálját felhasználva. Továbbá számos olyan negatív következményhez is vezethet, mint a gazdaságpolitika önállóságának csorbulása vagy a politikai függetlenség háttérbe szorulása. (Veress 2009, 38. o.)

David C. Korten a globalizáció kapcsán azt jelenti ki, hogy az önérdeken keresztül lehetséges az előnyökhöz való jutás. Azonban Veressel ellentétben itt egyfajta együttműködésre hívja fel a figyelmet az üzleti szféra és kormányzat között, mert csak ebben az esetben valósulhat meg a piac hatékony működése. Természetesen ez azzal járhat, hogy a gazdasági folyamatok módosítása és irányítása kapcsán a vállalatok jelentős bevételektől esnek el vagy tevékenységük korlátokba ütközik (Korten 1995, 109. o.). Az is nélkülözhetetlen, hogy „*a gazdasági és a politikai határok egybeessenek*”, mert a döntési hatáskör fenntartása csak így történhet meg a kormány által az adott országban. Viszont a globalizáció eredményeként a nemzetállamok kormányai egyre kisebb területre bírnak befolyással, a nemzetközi szervezetek, intézmények és transznacionális vállalatok pedig egyre nagyobb teret hódítanak meg a világgazdaságban (Korten, 1995, 110. o.). A későbbiekben Korten követői teljességgel elleneztek a globalizációt, mert a piacgazdaság helyett a turbókapitalizmus jelensége tapasztalható, valamint a legnagyobb befolyással bíró gazdasági szereplők kerülnek a legkedvezőbb helyzetbe.

Természetesen említést érdemelne még többek között Joseph Stiglitz, Paul Krugman, Milton Friedman, Wayne Ellwood vagy Jagdish Bhagwati gondolatai, ám a területi korlátok miatt ezektől most sajnos el kell tekinteni.

A fentebbi definíciók és megközelítések áttekintése után csupán egy dolog jelenthető ki biztosan: *nem tudjuk, hogy valójában mit is takar a globalizáció fogalma, viszont hatásai kikerülhetetlenek a világgazdaságban.*

2.1.2. Millenniumi célok és a növekedés

A millenniumi program kapcsán abból lenne érdemes kiindulni, hogy az alapvető cél a gazdasági növekedés, illetve a negatív externáliák minimalizálása. Korten szerint azonban a gyors gazdasági növekedés az életkörülményeket csak kis mértékben javítja, illetve „*sokkal fontosabb, hogy a gazdasági torta hogyan van szétosztva, mint a torta abszolút nagysága.*” (Korten 1995, 46.o.)

A Millenniumi Fejlesztési Célok egyik legfőbb hosszú távú hatása az lenne, hogy *a gazdaságok növekedési pályára állítása után a jólét is elkezd emelkedni.* Azonban magától értetődő, hogy megfelelő anyagi háttér nélkül ez nem következhet be. Sajnos azt lehet kijelenteni, hogy az eredeti növekedési modellek határtalan optimizmuson alapultak, sőt: nemcsak a töretlen gazdasági növekedést hangoztatták, hanem azt is, hogy a különböző fejlettségű országok közötti jövedelemkülönbségek ki fognak egyenlítődni. Ez viszont

nem igazolt. A fejlődést ugyanis érdemesebb több oldalról vizsgálni a különféle növekedési, fejlődésbeli scenáriók segítségével (pl. béta, szigma, klub- konvergencia).

A **béta-konvergencia** egy dinamikus módszer a növekedési ütemek megfigyelésére, abban az esetben, ha a fejlődő országok növekedése meghaladja a fejlettekét. Ezzel szemben a **szigma-konvergencia** egy időpontban írja le a fejlettségi eltéréseket, tehát kisebbek-e vagy nagyobbak-e ezek a különbségek (NFU.hu honlapja, Európa, régiók, konvergencia: a regionális politika lehetőségei és eredményei az EU-ban, 7-8. o.).

A szakirodalmak továbbá megkülönböztetik egymástól az *abszolút*, a *feltételes* és a **klub-konvergenciát**. Az első esetben a kevésbé fejlett országok a fejlettekhez való felzárkózásáról van szó, a második fogalom az országon belüli egyensúlyi állapot elérését jelzi, a harmadik pedig egy országcsoport-specifikus állapot megközelítésre utal, illetve ebben az esetben rendkívül fontosak a kezdeti feltételek a csoportokra vonatkozóan.

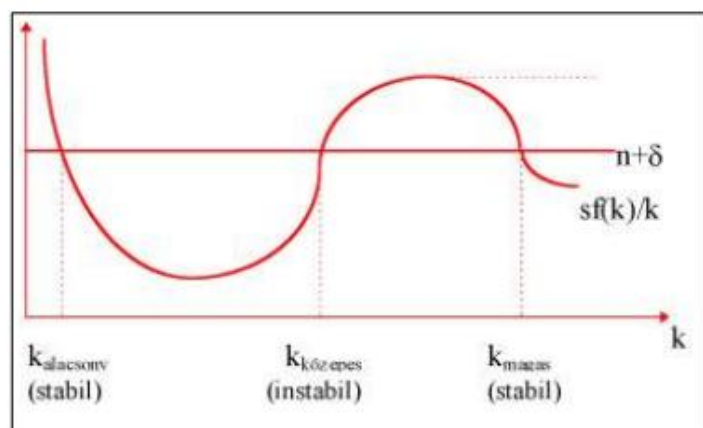
Tehát röviden akkor jön létre konvergencia, amikor egy hosszú időbeli lefutást követően már jelentéktelenné válnak a különbségek az országok között. Ha elfogadjuk a klub-konvergencia ezen meghatározását, akkor nem lehet reális a millenniumi célok programja egyrészt a rövid időintervallum, másrészt pedig a homogén világgazdaság feltevésének elvetése miatt. Az országok között számottevő különbségek feszülnek. Tegyük fel, hogy a fejlődő csoport eléri a fejlettek szintjét. Azonban ekkorra a fejlett gazdaságok már jó pár nagyságrenddel följük kerülnek ismét, mivel növekedésükben nem állnak meg ezen időszak alatt. Tehát a két csoport fejlődési szintje nem igazán fog találkozni. Ebből kifolyólag a millenniumi célkitűzések teljes megvalósulása elég erősen kifogásolható.

A klub-konvergencia kérdését vizsgálva elgondolkodtató, hogy vajon ha az egyes országok azonos növekedést produkálnak egy hosszabb időszak alatt, akkor a fejlődő országok eljuthatnak-e a fejlettek szintjére. Azonban a különböző térségek és régiók nem hasonlíthatók egymáshoz, mert számos paraméterben jelentős eltéréseket mutatnak, így logikus, hogy inkább csak részleges konvergenciáról lehet szó. Ez pedig azt jelenti, hogy a világgazdaságra nézve nem figyelhető meg a konvergencia annak ellenére, hogy egyre szorosabb az interdependencia és a homogenizáció az országok között. Ennek kapcsán viszont kétségbe vonhatóak a Millenniumi Fejlesztési Célok, melyek a globális partnerséget kívánják megvalósítani mindenhol. **Timothy Conley** szerint a hosszú távú fejlődés mértéke az egyes gazdaságokban és régiókban egyáltalán nem független egymástól, ezért szükséges a globális tendenciákat az országok jellemzői tekintetében elemezni. Lehetséges-e az, hogy minél kisebb az országok közötti gazdasági távolság,

annál jobban érvényesülnek a túlcsoportuló hatások? Ez pedig azzal járna, hogy a hasonló fejlettségi szintű térségek egymás példáit tapasztalva gyorsabban haladnának a millenniumi célkitűzések felé? Ha a kölcsönös interdependencia felől közelítjük meg e kérdéseket, akkor a gazdasági folyamatok kimenetei is nagymértékben függnék a globális mintáktól (Conley, 2002).

Szentes Tamás azt a kérdést teszi fel, hogy a világban a globalizáció és a konvergencia, vagy a globalizáció és a polarizálódás figyelhető meg inkább. Továbbá felhívja a figyelmet a béta konvergenciára, amikor „fordított viszony figyelhető meg egy változó kezdeti értéke és a jövőbeli növekedése között”, tehát például ha kicsi ez a mutató a kezdeti időszakban, akkor valószínűleg gyors növekedésre lehet számítani. Ebbe a csoportba tartozik az abszolút és feltételes változat is. A másik típus pedig a szigma konvergencia, ami „az egy főre eső jövedelem mint átlag mögötti szóródás.” Szentes azt is hangsúlyozza, hogy már nem az országok nyitottságának meglétét kell vizsgálni, hanem azok egymáshoz viszonyított fejlettségi szintjét. Azaz a nyitott gazdaságok jobb helyzetbe kerülnek-e a globalizáció által vagy egyre több eltérés születik ennek következtében (Szentes, 2002, 179-183.).

Ugyanehhez a témakörhöz tartozik a *szegénységi csapda* kérdése (1. ábra), amelyből való kimozdulást a millenniumi célok első pontja kívánja elérni 2015-ig. A fogalom jelentése az alábbi: a gazdaságot olyan erők befolyásolják, melyek akadályozzák az egy alacsony szintű (egy főre jutó) kibocsátás fölé emelkedést. Elméletileg, ha az ország számára sikerül átlendülni az instabil egyensúlyon, akkor kikerülhet belőle (Ligeti, 2002, 83-84. o.).

16. ábra. A szegénységi csapda és a konvergencia klubok

1. ábra: A szegénységi csapda

Az új gazdaságföldrajz legfőbb célkitűzése, hogy a különböző külső adottságokat bevezesse a gazdasági modellekbe, tehát endogenizálja őket (Meyer, 2005, 2. o.). A Stiglitz által univerzális stratégiának nevezett IMF és Világbank módszerek, illetve a Millenniumi Fejlesztési Célok talán szintén abból az okból nem váltak/válnak be igazán a gyakorlatban, mert nem veszik figyelembe az országok egyéni jellemzőit. A versenyképesség feltehetőleg nagymértékben függ a helyi sajátosságoktól. Ebből az okból kifolyólag lehet jobban megérteni a SAPRI jelentés támogatóit, akik az alulról szerveződést tartják szükségesnek. Azaz a nemzetközi intézmények számára talán célszerű lenne egyensúlyozni a helyi és a globális, valamint a külső és belső adottságok között, hogy programjaik valóban eredményesek legyenek. Más szavakkal el kell különíteni a centrum és a periféria területeket fejlettségük alapján és az aktuális viszonyokhoz igazítani a terveket az aszimmetriát kikerülve. Ahogyan igaz az, hogy *a globalizáció addig marad fenn, amíg lesznek lokális különbségek, ugyanúgy elmondható az is, hogy a jólét forrása a regionális különbségeken alapul* (Meyer, 2005, 13. o.). Éppen ezért nem túl reális az az elképzelés, hogy a globális partnerség megvalósításával mindenütt pozitív eredmények születnek a nyolc célkitűzés ügyében. Akkor ez azt is jelentheti, hogy nem éri meg egész régiók fejlesztésébe fogni? A különbségek csökkenésével valóban kisebb lesz a jólét? Ha egy terület több erőforrással rendelkezik és azokat a szegényebb régiókba áramoltatják, akkor miközben az utóbbi jól jár, az előbbi visszaesést fog tapasztalni? Vagy mennyire válna be néhány gócpont fejlődésének a támogatása, melyek hozzájárulnának az egész régió egyenletesebb növekedéséhez?

2.2. A NEMZETÁLLAMOK ÉS AZ INTEGRÁLÓDÁS DILEMMÁJA

A nemzetállam jövője a globalizáció korában számtalan kérdést és dilemmát vet fel a tudósok körében, mint például az, hogy a nemzetközi intézmények egyre több szerepet vesznek át az állam intézményétől. Ebben az alfejezetben röviden áttekintem az idekapcsolódó legfontosabb nézeteket.

Robert Gilpin szerint maga a globalizáció sokkal kevésbé szerteágazó, mint ahogy hinnénk, tehát számos korlátozó tényező befolyásolja, ezért a nemzetállamok terén is az elképzeltnél kisebb erővel rendelkeznek. Továbbá a szerző azt is állítja, hogy elsősorban a nemzeti politikák és a kormányzat megfontolatlan döntései miatt kialakult következményeket a globalizációnak tudjuk be (Gilpin, 2004, 367. o.). Ha megvizsgáljuk

a lehetetlen hármasság elméletét, azaz a rögzített árfolyamot, a nemzetközi tőke szabad áramlását és az autonóm monetáris politikát, akkor az lehet a benyomásunk, hogy az állam ténylegesen szűkös számú lehetőségekkel kalkulálhat, de a globalizáció ettől még „*nem húz rá egyfajta kényszerzubbonyt*” (Gilpin, 2004, 370. o.). Tehát be kell látni, hogy ugyan korlátozottan, de a nemzetállam még nem lett megfosztva a döntési szabadságától és ez a jövőben sem valószínű.

Phil Cerny már az 1980-as évek végén azt állította, hogy a „*jóléti állam*” kezd átalakulni „*versengő állammá*”, tehát a merev struktúrát elhagyva egy sokkal rugalmasabb átépítés felé halad (Cerny, 1989, 205. o.). Egyáltalán nem logikus abban a hitben lenni, hogy a világméretű interdependencia bekebelezi az országokat. Ugyan igaz, hogy a hatalmi viszonyok egy átrendeződés kellős közepén vannak, de szükségszerű, hogy beálljon egyfajta egyensúlyi állapot, ám ennek előfeltétele az alkalmazkodáshoz való képesség. Ez pedig akkor fog bekövetkezni, ha a világpiacok nem csorbítják az állam szerepét, hanem szoros kapcsolatot fejlesztenek ki vele, s így megszületik a „*globalizáló állam*” (Kiss, 2003, 91. o.) koncepciója. Nem cáfolható az a tény, hogy a demokrácia veszített jelentőségéből, de ezt a szuverén állam a multilaterális kormányzás eszközeivel tudja helyreigazítani. Meg kell említeni a „*transzgovernmentális rend*” (Kiss, 2003, 93. o.) modelljét, amely azt az elképzelést vallja, hogy a nemzetközi rendszerek interaktív hálózata nem korlátozza a szuverenitást. Vagyis az államok megmaradnak, azonban funkcióikban el fognak különülni az egyes területek.

Vajon az egyes országok rá vannak kényszerítve a külső körülmények által arra, hogy csatlakozzanak a globalizáció folyamatához, vagy inkább érdekükben áll, hogy ne maradjanak ki sodrásából? Kiindulásképpen fel kell tenni azokat a kérdéseket, amelyeket manapság már nem hagyhatunk figyelmen kívül a jelenséggel kapcsolatban:

- *A gazdasági globalizáció szükségszerű folyamat?* – Sejthető, hogy a válasz igen.
- *Melyek a legfőbb előnyei és hátrányai?* – E kérdés nagymértékben megosztja a különböző csoportokat, de az utóbbi időben egyre többször lehet hallani a negatív következményekről, összeférhetetlenségekről, ellentmondásokról és dilemmákról.
- *A szuverén államok és a multik, azaz a globális magánszereplők, melyek a globalizáció következtében jöttek létre és erősödtek meg, milyen hatásmechanizmus szerint fejlődnek és működnek?* – A nagyvállalatok önértékeiket követve indirekt módon hatást gyakorolnak a politikára és a világgazdaságra.

- *Miért jött létre az Európai Unió?* – A személyek, áruk, szolgáltatások és tőke szabad áramlásának biztosítása mellett nem elhanyagolható szempont, hogy az integráció az USA ellensúlyozására alakult meg, hogy annak hegemon szerepét egy ellenpólusként csökkentse.
- *Mi a nemzetállamok célja azzal, hogy feladják szuverenitásuk egy részét egy nemzetközi szervezetbe való csatlakozáskor?* – Nyilvánvalóan az, hogy egy erős integrációba tartozzanak, amely képes megvédeni őket számos externáliától.

Kétségtelen, hogy jelentős különbségek tapasztalhatók a világgazdaságban. A *fejlődő országok*, melyek számos paraméter szerint külső segítségre szorúlnak, hogy életben tartsák a gazdaságukat és a társadalmat, *inkább kényszerűségből csatlakoznak az integrációhoz és a globalizációhoz*. Ki vannak szolgáltatva a kapitalizmusnak, hiszen gyenge alapokon működnek a piacaik. Tehát nincs más lehetőségük az önfenntartásra, csak az integráció által. Ezzel szemben a *fejlett országok*, melyek több alternatíva közül választhatnak az előrelépés tekintetében, megtehetik azt, hogy a kedvezőbb úton haladnak tovább a fejlődésben. Azaz *számukra ez a döntés az ésszerűségeen alapul*. Hogyha szorosabb mértékben kíván társulni egy állam e jelenséghez, akkor mindenképpen csökkenni fog a demokrácia, főleg ha a globális kormányzás lehetősége valósulna meg. Azonban mindkét esetben vannak olyan elkerülhetetlen kritériumok, amelyeknek meg kell felelniük a nemzetállamoknak a világgazdaságban, amennyiben meg kívánják őrizni a szuverenitásukat.

3. MILLENNIUMI FEJLESZTÉSI CÉLOK

3.1. KIALAKULÁSI KEZDETEK ÉS INTÉZMÉNYI HÁTTÉR

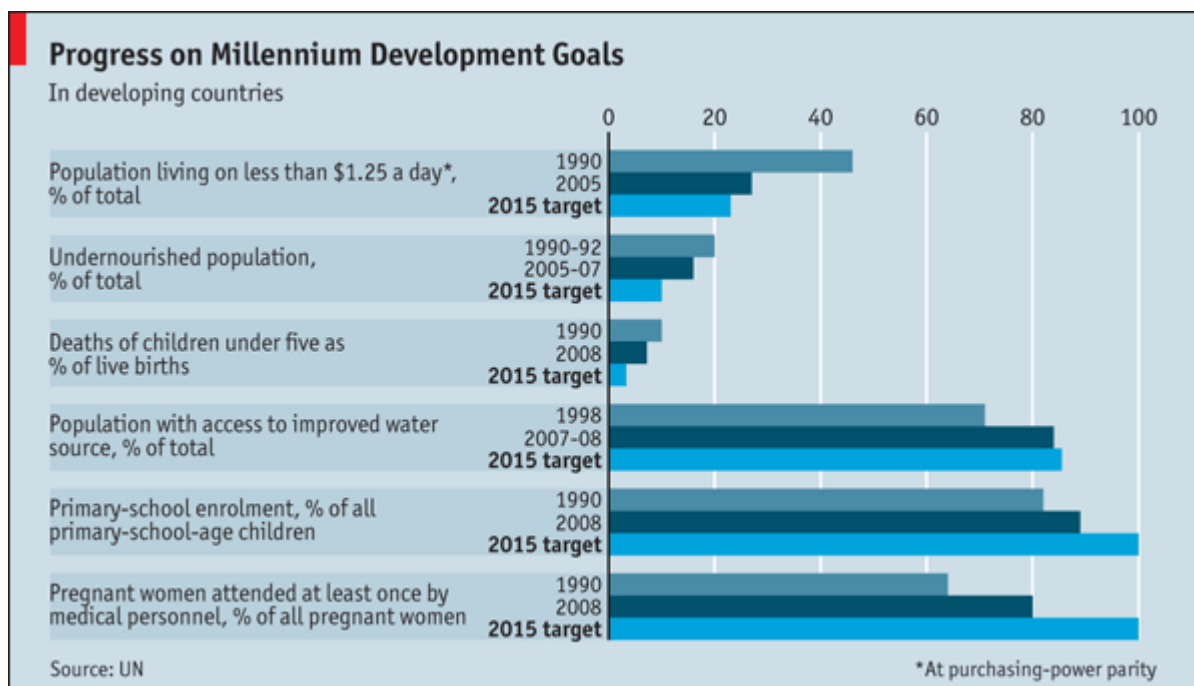
1990-től kezdve az Egyesült Nemzetek Szövetsége egy sor konferenciát szervezett világszerte annak érdekében, hogy lefektessék a globális méretű fejlődés alapjait.

Abból a megfontolásból jelölték ki ezeket, hogy további együttműködésre készítsék a különböző partnereket a fejlődés előmozdításában. Intézményi átalakulások és költségvetési újraelosztás is szerepel e széleskörű tevékenységben. Az MDGs egyik legfontosabb jellemzője az időkeret, tehát az elérendő célokat egy előre meghatározott időponthoz kötik, amit be kell tartani. Ennek ellenére az ENSZ hivatalos közleménye szerint a fejlődő országok kevesebb mint egy-harmada tűzött ki konkrét és kvantitatív

intézkedéseket és elképzeléseket a szegénység visszaszorítására (UN MDG honlapja, Toolkit).

Egy évvel később összesen 191 ország fogadta el az MDGs deklarációját, mely különösen nagy figyelmet fordít a békére, biztonságra, környezetre, emberi jogokra és a kormányzásra. Az előkészítés során konzultációkat tartottak a Nemzetközi Valutaalappal, a Világbankkal vagy az OECD-vel annak érdekében, hogy egymással összhangban teremtsék meg a célokat. Ezek legfőképpen azt szolgálják, hogy megvalósuljon az együttműködés a fejlődő és fejlett országok között. 1990 és 2015 között tehát kívánatos, hogy az ENSZ vezetésével eredményre jussanak e törekvések. A célok és alcélok alakulásának követésére speciális mutatószámokat hoztak létre a pontos megfigyelés érdekében. Azonban ezek nem merev előírásként szolgálnak, hanem az egyes gazdaságok globális figyelemmel követésének eszközéül (UN MDG honlapja, Toolkit).

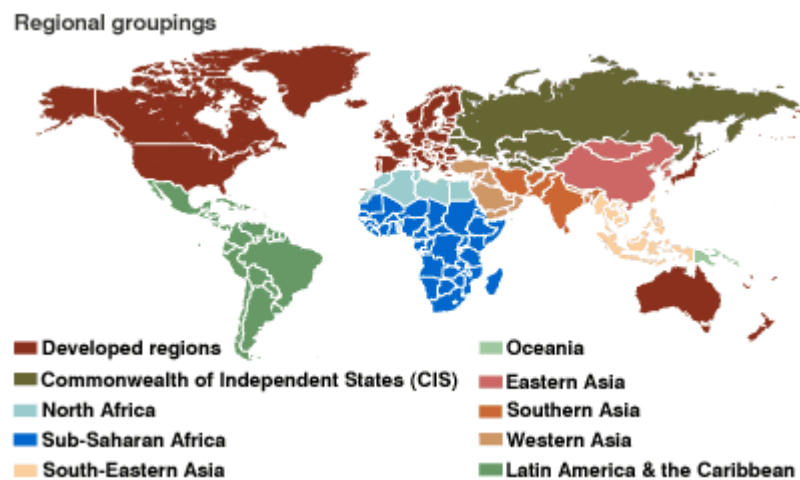
Arra a kérdésre, hogy vajon miért jöttek létre a Millenniumi Fejlesztési Célok, leginkább 2015 után 10-20 évvel lehet majd válaszolni. *Az ENSZ úgy tartja, hogy 1990 óta már 10 év után is tagadhatatlan eredmények születtek a célok megvalósítása felé vezető úton számos országban.* Állításuk szerint jelentősen csökkent a szegénység globális szinten, valamint a fejlődő országok is elkezdtek bevezetni e célokat fejlesztési stratégiáikba (UNDP honlap, Basic Facts).

2. ábra: Az MDGs eredményei 1990-től és előrejelzései 2015-re

Forrás: Econfix (2010)

A 2. ábra elemzéséből hasznos következtetések vonhatók le. Az első esetben a napi 1,25 dollárból élők aránya 15 év alatt kb. 24%-ra csökkent a 44%-ról, 2015-re pedig akár a 20-22%-ot is megközelítheti. A többi mutatónál viszont megfigyelhető, hogy *2008 után nem jósolnak szignifikáns változásokat 2015-re*. Talán az utolsó sávhármasról mondható el, hogy 1990-hez képest 15 év után kb. 40%-os javulás várható. A Világbank statisztikái azonban azt szemléltetik, hogy 1998-ban 203-ból 61 ország tartozott az alacsony jövedelem kategóriába (kb. 30%), 2009-ben pedig 220-ból 39 ország volt része e csoportnak (kb. 18%). Tehát 11 év alatt 12%-kal csökkent ez az arány (Econfix honlap, Millennium Development Goals). Az a kérdés is felmerül, hogy az erőforrásokat a szegény országoknak vagy a szegény társadalmi csoportoknak, embereknek lenne-e célszerű eljuttatni. A The Economist szerint 1990-ben még a világ több mint 90%-a élt a legszegényebb helyeken, de mostanra már az 1,3 milliárdból három-negyed rész került a közepes jövedelmű országokba (The Economist, Whose Problem Now?). Viszont *még mindig ott van az az egy-negyed rész, mely szinte kilátástalan helyzetéből fakadóan egyre jobban polarizálódik*.

3. ábra: ENSZ féle regionális csoportosítás

Forrás: Az eredeti ábrát a BBC News közölte

A 3. ábrán az ENSZ által kialakított regionális csoportosítás látható. A sötétbarna területek a fejlett országokat jelölik, a többi szín pedig a fejlődőeket (Észak-Afrika, szubszaharai térség, Dél- Kelet-Ázsia, Óceánia, Kelet-Ázsia, Dél-Ázsia, Nyugat-Ázsia, Latin-Amerika és a karibi térség). Az MDGs programnak tehát jelenleg 192 tagja van,

melyek egyben az ENSZ tagjai is. Csupán három ország nem részese e kezdeményezésnek: Vatikán, Koszovó és Tajvan.

Már a programban szereplő országok számából is arra következtethetünk, hogy kedvező vagy kedvezőtlen jövőbeli hatása igen nagy szerepet fog játszani a világgazdaság további fejlődésében vagy visszaesésében.

4.1. A NYOLC CÉLKITÜZÉS A SZÁMOK TÜKRÉBEN

Ebben az alfejezetben ismertetni szándékozom a nyolc Millenniumi Célkítűzést, valamint adatokkal szemléltetem az eddig elért eredményeket. Tehát az ENSZ által kijelölt nyolc legfontosabb pont a következő (United Nations Information Service honlapja, Millenniumi Fejlesztési Célok):

1. *A súlyos szegénység és éhínség felszámolása.*
2. *A mindenkire vonatkozó alapfokú oktatás biztosítása.*
3. *A nemek közti egyenlőség és a nők helyzetének javítása.*
4. *A gyermekhalandóság csökkentése.*
5. *Az anyák egészségének javítása.*
6. *A HIV/AIDS, malária és egyéb betegségek elleni küzdelem folytatása.*
7. *A környezeti fenntarthatóság biztosítása.*
8. *Globális partnerség kiépítése a fejlődés érdekében.*

Egy 2008-as jelentés az alábbi szempontok szerint csoportosítja a nyolc célt (Ec.europa.eu honlapja, Millennium Development Goals at Midpoint: Where do we stand?, pp.1-2.):

- **inputok** (pl. ivóvíz elérhetősége)
- **folyamatok** (pl. globális partnerség)
- **outputok** (pl. szegénység legyőzése, egészségi minimum követelmények)

Tehát kölcsönösen kiegészítve egymást egy egységes folyamatot kell, hogy alkossanak. Ám mi a helyzet a kitűzések változatos természetével? Hátrányt jelent ennyi lépés egyetlen programban való teljesítése? És miért nem kaptak helyet az olyan létfontosságú ügyek, mint a munkanélküliség kérdése? Hogyan lehetséges e nyolc különböző út nyomon követése és ellenőrzése?

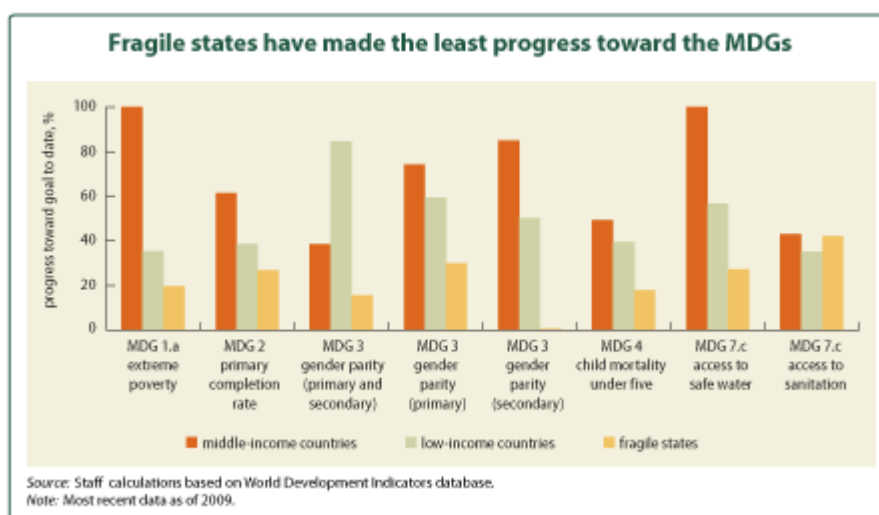
1. táblázat: Néhány MDG a számok tükrében az UNICEF adatai alapján

Alultápláltság	33 ország – elégtelen
----------------	-----------------------

	18 ország – eredménytelen
<i>Alapfokú oktatás</i>	60 fejlődő országban a gyerekek 90%-a jár iskolába
<i>Középfokú oktatás</i>	13 fejlődő országban a fiatalok 90%-a jár iskolába
<i>Védőoltással való ellátás</i>	5 ország nem nyújt oltást a kanyaró ellen
<i>HIV-fertőzés</i>	A fertőzött nők 11%-a jut antiretrovirális készítményhez
<i>Biztonságos ivóvíz</i>	5 fejlődő ország – elégtelen 23 ország – eredménytelen
<i>Alapvető higiénia</i>	4 ország – elégtelen 41 ország – eredménytelen

Forrás: UNICEF MDGs adatok (2007) alapján saját táblázat

A fenti adatokból leolvasható, hogy még mindig rengeteg erőfeszítést kell tenni ahhoz, hogy szignifikáns változások álljanak be a világgazdaságban. Azonban nem lenne célszerű e közeget homogénnek tekinteni és csak néhány mutató alapján értelmezni a statisztikákat. Ahogy a Világbank kutatásaiból is kiderül, *a fejlődés minden jövedelmi csoportban, régióban és országban egyedi*, ezért a sajátos jellemzőkre nagy hangsúlyt kell fektetni az adatok és stratégiák összeállításakor. A teljesítmény tehát nagymértékben különbözhet a globális aggregátumtól. A közepes jövedelmű országok nagyobb valószínűséggel tudják előbb csökkenteni a szegénységet, bár a nagyszámú népesség és a magas vagyoni különbségek miatt még mindig rendkívül nagy a nélkülözésben élők száma. Az alacsonyabb jövedelmű térségekben még nehezebb a célok elérése, főleg a leggyengébb gazdaságú és a krízisek sújtotta országok esetében igaz ez (lakosaik fele a szubszaharai régióban él). Tehát itt valóban nagy kihívást jelent az olyan cselekvéstervek összeállítása, melyek igazán hatékonyan tudnak majd érvényesülni (web.worldbank honlapja, Millennium Development Goals, Gains Were Significant Before the Crisis).

4. ábra: A „legtörékenyebb” államok érték el a legkisebb fejlődést a millenniumi célkitűzésekben

Forrás: Világbank (2010)

A 4. ábrán az figyelhető meg, hogy a közepes, az alacsony jövedelmű és a leggyengébb országok hogyan teljesítettek a nyolc célt illetően. Az extrém szegénység legyőzésében jelentkezik a legnagyobb különbség a közepes jövedelmű és a legszegényebb államok között, amely kb. 80%-os is lehet. Ez a megdöbbentő eltérés azt jelzi, hogy a legsóbb jövedelmi rétegek még nagyobb támogatást és összefogást igényelnek a nemzetközi szervezetek részéről vagy esetleg egy merőben más forgatókönyv szerint kéne megközelíteniük a felállított célokat, például nem egy előre kiadott scenárió követendő pontjaiként, hanem egy kiindulási alapként, melyet a saját gazdaságuk feltételeinek megfelelően alakítanak át a nagyobb hatékonyság érdekében.

4.1.1. Ki finanszírozza és miből?

Miközben a globalizáció társadalmi-gazdasági folyamatok világméretű új rendszere, amelyben a nagyvállalatok az érdekhordozók, ezek szükségszerűen profitorientáltan működnek: jönnek-mennek, befektetnek, nemzetállami gazdasági folyamatok meghatározói. Ezzel szemben a tőkeműködés extern hatásait a nemzetállamokra hárítják: környezetszennyezés, munkanélküliség, szegénység, stb. *Ezért, ha a tőke logikáját követjük, joggal várható el, hogy a működés negatív költségeit – a nemzetállamhoz hasonlóan – világgazdasági szinten is megfizesse a tőke.* És itt van az ellentmondás: az egyes nemzetek nemzeti szabályozása eltérő, világgazdasági szinten pedig nincs „világállam”, nem is valószínű, hogy lesz, mert az sem a nemzetközi szervezeteknek, sem az őket finanszírozó TNC-knek nem érdeke. Ez pillanatnyilag zsákutca. Ez is még megoldásra vár, ahogy az összes többi felvetett probléma.

Ezek után érdemes lenne áttérni a segély és a növekedés közti összefüggésekre. A különféle támogatások és segélyezések valóban hozzájárulnak az adott térség növekedéséhez? A The Leprosy Mission Ireland egy kiadványa szerint *az a feltételezés, hogy a megnövelt segély meghozza a gazdasági növekedést és csökkenti a szegénységet a fejlődő országokban, egyáltalán nem megbízható* (The Leprosy Mission Ireland: The Millennium Development Goals, p. 54.).

Sokszor figyelhető meg, hogy a gazdasági növekedésnek van hatása a szegénység visszaszorítására. Például 1990 és 2000 között a tanzániai GDP ugyan 4%-kal nőtt, de a

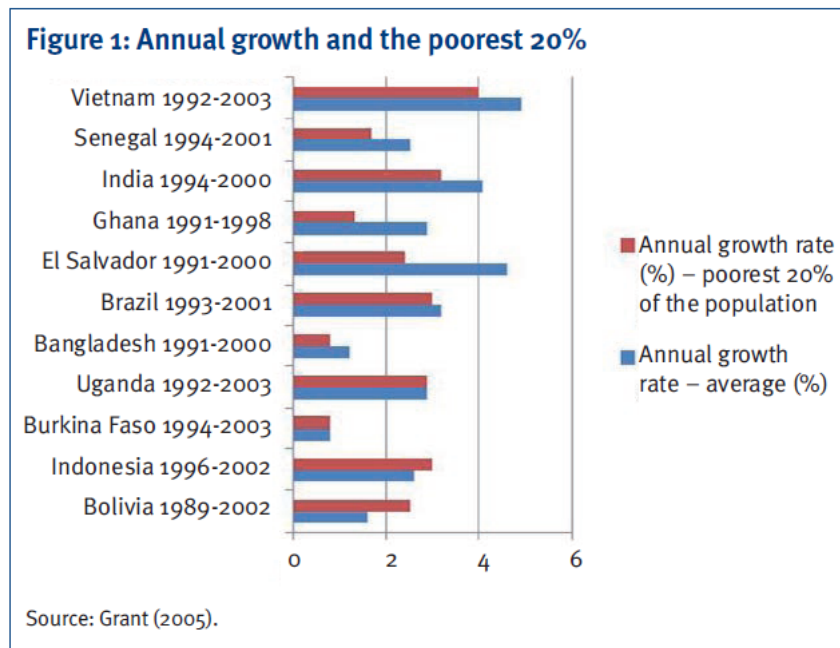
szegények száma egyáltalán nem csökkent, sőt, tovább emelkedett. A kiadvány szerint a közepes jövedelmű országokban, mint Ukrajna vagy Namíbia, a szegények a kiegészítő jövedelemnek csupán 3,5-7,5%-án tudnak osztozni, amely a gazdasági növekedésből eredt. Íme néhány adat (The Leprosy Mission Ireland: The Millennium Development Goals, p. 54.):

2. táblázat: A GDP növekedés a szegények szemszögéből

<i>GDP növekedés (1981-2000):</i>	18 691 milliárd dollár
<i>ebből a napi 1 dollárból élők része:</i>	278 milliárd dollár (1,5%)
<i>1980-as években a napi 1 dollárból élők része:</i>	151 milliárd dollár (2%)
<i>1990-es években a napi 1 dollárból élők része:</i>	95 milliárd dollár (0,8%)

Forrás: The Leprosy Mission Ireland adatai alapján (2009)

A 2. táblázathoz még azt lehetne hozzátenni, hogy az 1990-es években csak 1 dollár jutott a szegénység csökkentésére a globális gazdasági növekedésből, valamint a leggazdagabb 1 százalék 0,12%-nyi jövedelmének az újraelosztása a világ népessége között teljesen ugyanezt eredményezné...

5. ábra: Éves növekedés és a legszegényebb 20%

Forrás: ODI Briefing Paper (2010) p. 2.

Az 5. ábrán a piros sáv mutatja az éves növekedést a legszegényebb 20% között, a kék sáv pedig az átlagos éves növekedést, mely általában nagyobb, mint a másik. Talán a legnagyobb kihívás az, hogy a politikai döntéshozóknak úgy kell működniük, hogy egyrészt ösztönözzék a növekedést, másrészt pedig ne teremtsenek ezzel újabb egyenlőtlenségeket.

E fejezet legfontosabb kérdése, hogy akkor *mennyibe fog kerülni a millenniumi célok megvalósítása.*

3. táblázat: Az MDGs eléréséhez szükséges költségek

	2002	2006	2010	2015
Baseline ODA for MDGs in 2002	28	28	28	28
Incremental MDG investment needs	n/a	94	115	161
Adjustment for non-qualifying countries because of inadequate governance	n/a	-21	-23	-25
Reprogramming of existing ODA	n/a	-6	-7	-9
Emergency and distress relief	4	4	5	6
Other ODA*	34	36	34	35
Total indicative net ODA needs for the MDGs†	65	135	152	195
As % of OECD-DAC countries' GNI	0.23%	0.44%	0.46%	0.54%
ODA to least developed countries (as % of OECD-DAC countries' GNI)	0.06%	0.12%	0.15%	0.22%
Absolute increase in net ODA required (compared with 2002)	n/a	70	87	130
Difference between total net ODA needs and existing commitments	n/a	48	50	74

Data are in 2003 US\$ billion. Data for 2002 are estimates, data for 2006–2015 are projections. ODA=official development assistance. OECD=Organisation for Economic Cooperation and Development. DAC=Development Assistance Committee. GNI=gross national income. n/a=not applicable. *Includes ODA that does not contribute directly to MDGs and operating expenditures of donor agencies. †This estimate does not include several important ODA needs, such as: response to crises of geopolitical importance (ie, Afghanistan or Iraq), protection of the impact of climate change, protection of biodiversity, and conservation of global fisheries, among others.

Table: Plausible ODA needs for achievement of MDGs

Forrás: The Lancet (2005) p. 352.

Úgy tűnik, hogy például egy alacsony jövedelmű afrikai országban, ahol az évi átlagos jövedelem 2005-ben 300 dollár volt, az állami beavatkozás külső támogatása a GDP 10-20%-a is lehet. Az ilyen régiókban a nyolc cél elérése a hazai finanszírozás és a hivatalos fejlesztési támogatás által kell, hogy megvalósuljon. A közepes jövedelmű országoknak viszont nem muszáj a külső forrásokhoz nyúlni. A teljes támogatás összege az alacsony és közepes jövedelmű országokban 73 milliárd dollár volt 2006-ban és 135 milliárd lehet 2015-ben. Hozzá kell tenni, hogy ez csak a célokba való közvetlen befektetés (The Millennium Project: a plan for meeting the Millennium Development Goals, 2005, p. 352.).

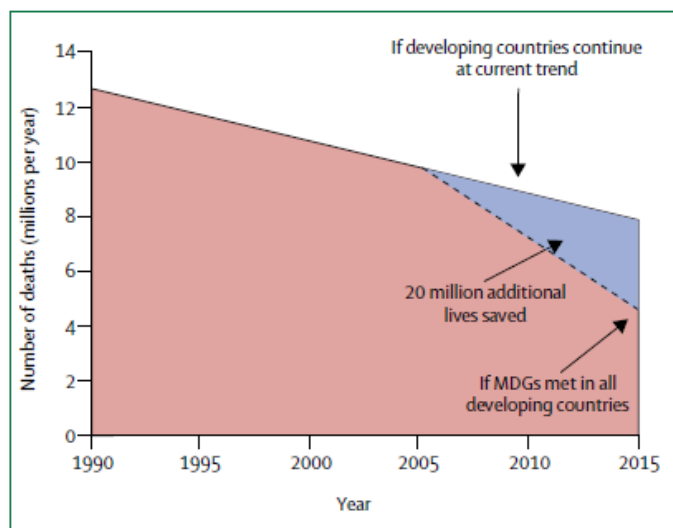

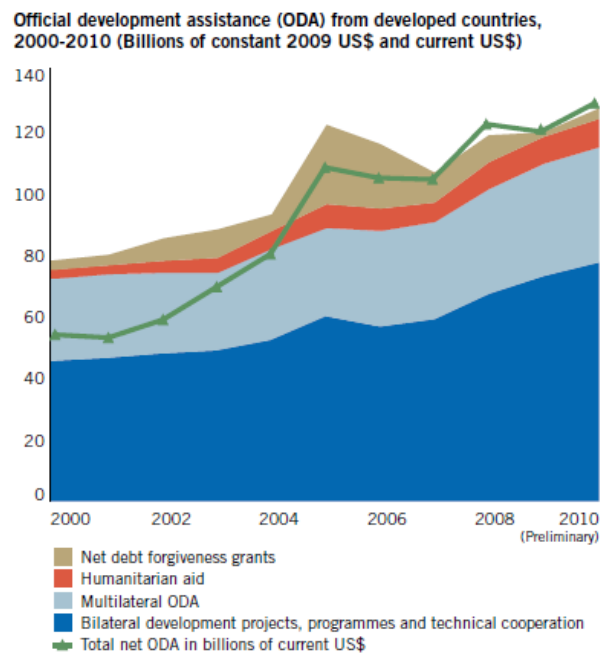
Figure 2: Global mortality of children under 5 years of age
Source: UN Millennium Project (2005).

6. ábra: Az 5 év alatti gyermekek globális halálozási mutatója

Forrás: The Lancet (2005) p. 352.

Íme egy ENSZ által összeállított ábra a halálozás csökkenéséről 1990 és 2015 között, amely szerint 20 millió életet lehet megmenteni, ha minden fejlődő országban elfogadják a célokat (6. ábra). Azt is állítják, hogy 500 millió ember emelkedhet ki a szegénységből 2015 után, 2 millió anya életét menthetik meg és 350 millió ember juthat ivóvízhez. Hogy ez mennyire reális 2015-re, az már más kérdés.

4.1.2. Az adósságelengedés kérdése

7. ábra: A fejlődő országoknak juttatott segély 2000 és 2010 között

Forrás: The Millennium Development Goals Report (2011) p. 58.

A 2011-es UN jelentésben az szerepel, hogy 2010-ben a nettó segélyek összege elérte a 128,7 milliárd dollárt, amely a fejlődő országok nemzeti jövedelmének 0,32%-a volt. Ez tekinthető az eddigi legnagyobb támogatásnak.

A partnerség egyik legfőbb eszköze az adósságok elengedése, például Nigéria 750 millió dollárnyi megtakarított adósságot hasznosít. Eddig összesen 110 milliárd dollárnyi adósságot engedtek el, melyből 93 milliárd a szubszaharai régió része (One.org honlapja, Debt Cancellation).

Az utóbbi évek adósságelengedési kezdeményezései nem voltak igazán eredményesek. Azért buktak el, mert olyan feltételezésekre épültek, mint például az, hogy az adósság probléma inkább likviditási, semmint szolvencia jellegű, illetve hogy a multilaterális adósságokat nem lehet átütemezni. Az első átfogó megoldás az IMF és a Világbank részéről a HIPC országokra vonatkozott (súlyosan eladósodott szegény országok). Az adósságterheket egy elfogadható szintre kívánták csökkenteni. Ám a gyakorlatban ez a terv sem vált be, mivel 1998-ban Uganda és Bolívia számára egy év után a terhek ismét fenntarthatatlanná váltak. A 19 országból 11-nél nem jutottak semmire. 2002-ben további 1 milliárd dollárnyi adósságot engedtek el, de a HIPC kezdeményezés

ezzel le is állt. Egyáltalán megoldás-e az adósságelengedés? 30-35 éve a közgazdaságtan egyik komoly dilemmája...

A következőkben egy olyan megközelítés került előtérbe a millenniumi célok kapcsán, amely az emberi fejlődésre koncentrál azáltal, hogy figyelembe veszik az egyes országok sajátosságait. Felmerül a kérdés, hogy *az adósságelengedés koncepciója nem járul-e hozzá a potyautas magatartáshoz*. A nemzetközi intézmények ezt úgy próbálják megelőzni, hogy a hitelfelvevő országok kormányzatának az erőforrásokat a nyolc cél elérésére kell fordítaniuk. Ezt szigorú ellenőrzés kíséri a helyi civil szféra intézményei által. Másfelől, sokan vonják kétségbe, hogy az így megtakarított pénzt valóban az előbb említett kitűzések érdekében használják fel. Néhány afrikai országban azt vizsgálták, hogy *az erőforrásokat nem költik-e katonai beruházásokra*. Erre nem tudtak bizonyítékot találni. Azonban az egészségügy a költségek 70%-át tette ki és ez sokkal magasabb, mint az adósságszolgálat. Ezek igen kedvező eredmények, bár viszonylag nehéz kimutatni a rendeltetésszerű felhasználást. Logikus, hogy egy bizonyos szintig a potyautas magatartás növekedni fog, minthogy az is, hogy kiszélesedése a támogatások megvonásával és a program kudarcával fog járni. Úgy tűnik, hogy az intézmények már levontak néhány hasznos következtetést. *El kell vetni az univerzális modell ötletét, mivel a lokális megoldások sokkal hatékonyabbak, és ez bizonyított. Az adósságelengedéssel foglalkozó alapokat integrálni kell a kormányzatokba, nem pedig külön működtetni*. Ezért is szükséges a civil szervezetek bevonása a teljes folyamatba (United Nations Development Programme 2003, p. 21.).

Ezek után megkérdezhetjük, hogy mégis mennyi adósságot lenne célszerű elengedni. Világos, hogy minden országra lebontva ezt lehetetlen lenne kiszámolni. Ha a 42 HIPC országot vesszük, akkor olyan 16,5 és 30,6 milliárd dollárra érdemes gondolni évente ahhoz, hogy megközelítsék a millenniumi célokat (United Nations Development Programme 2003, pp. 21-22.). Reális ez? Ha nem kapják meg ezt a kedvezményt, akkor a célok sem fognak megvalósulni. Tehát ez azt jelenti, hogy körülbelül *a világ egy-negyede kiesik a programból*? Úgy tűnik, hogy egyelőre igen.

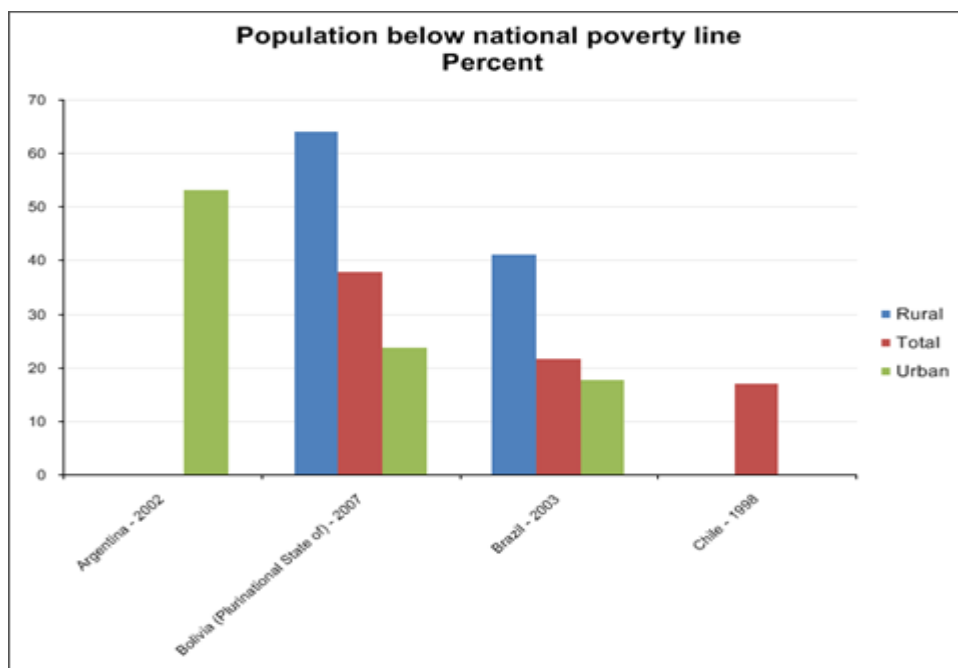
5.1. HOL TART JELENLEG A VILÁG A MILLENNIUMI CÉLKITŰZÉSEK MEGVALÓSÍTÁSÁBAN?

Az ENSZ eddigi tevékenységét sikeresnek titulálja, bár tisztában vannak a visszaesésekkel is. Minden egyes gazdaság és régió egyedi megközelítést igényelne ideális esetben. Ebben az alfejezetben a nyolc célra lebontva és példákkal alátámasztva megvizsgálom, hogy

milyen úton halad az ENSZ, hogy 2015-ig valóban teljesüljön a program (UNDP honlapja, Are we on track to meet the MDGs by 2015?).

5.1.1. Adatok és grafikonok

- Az *extrém szegénység legyőzését* teljesen reálisnak és elérhetőnek tartják 2015-ig, pozitív példaként az ázsiai gazdasági sikereket vélik. Ezzel szemben elismerik, hogy a szubszaharai régióban szinte alig volt kedvező eredmény, Nyugat-Ázsiában pedig a szegénység tovább nőtt, bár kismértékben.

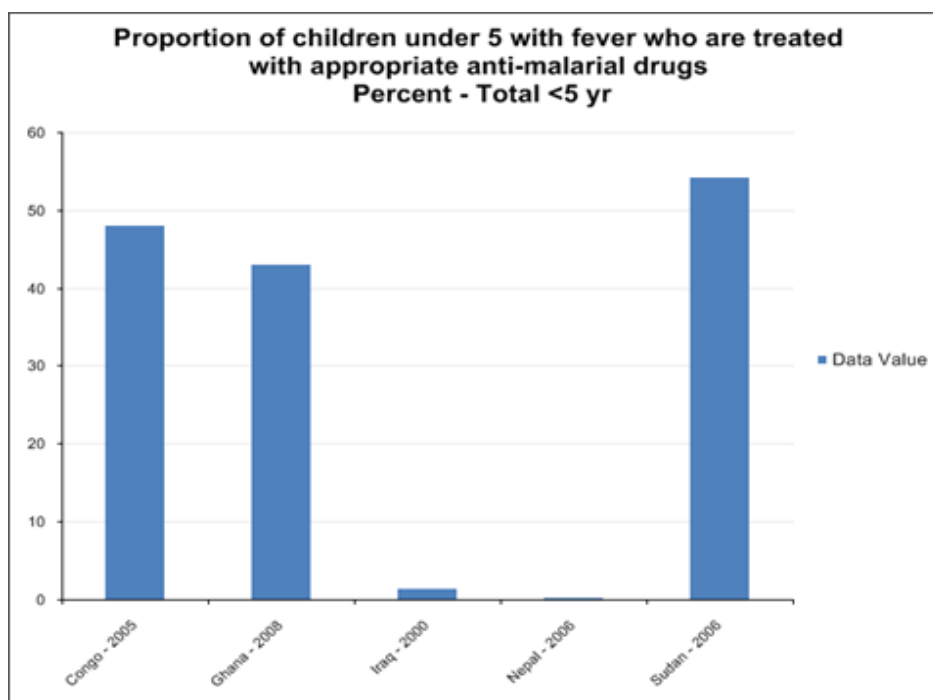
8. ábra: A szegénységi küszöb alatt élők aránya

Forrás: Devinfo Data Wizard lekért grafikonja (2010)

- Az *alapfokú oktatás kiterjesztése* a UNDP szerint 2006-ban a legtöbb helyen elérte a 90%-ot, valamint 103 millióról 73-ra csökkent azok száma, akik nem vettek részt ebben. A sikert az ENSZ a kormányok és a fejlődést támogató partnerek összefogásában látja. Ezzel szemben a legkritikusabb hely továbbra is a szubszaharai régió, ahol csak 71% az iskolába beiratkozók aránya (UNDP honlapja, Are we on track to meet the MDGs by 2015?).
- Ami az *esélyegyenlőséget és a nők helyzetét* illeti, Dél-Ázsia érte el a legnagyobb fejlődést ezen a területen, bár az 1,3 milliárd szegénységben élők közül 70% a nők

aránya, valamint a legkevesbé fejlett országokban kétszer annyi a 15 év fölötti írástudatlan nő aránya, mint a férfiaké (End Poverty 2015 honlapja, Gender Equity).

- A *gyermekhalandóság* kapcsán 1990 és 2006 között 27 országban nem volt előrelépés e cél felé. Az ENSZ szerint a szegénység és az általános oktatás hiánya a legfőbb okozók (UNDP honlapja, Are we on track to meet the MDGs by 2015?). A WTO adatai alapján 25%-ról 16%-ra csökkent az alultápláltak aránya, 30%-kal csökkent a gyermekhalandóság és egyre több ember jut állandóan ivóvízhez (WHO honlapja, Millennium Development Goals: progress towards the health-related Millennium Development Goals). Az ENSZ adatai alapján lekért diagram (9. ábra) azt mutatja, hogy 2000 és 2008 között Szudánban a legtöbb, azaz kb. 55%, Nepálban és Irakban pedig a legkevesebb, azaz 2-5% a megfelelő malária elleni gyógyszerrel kezelt ötévesek aránya.

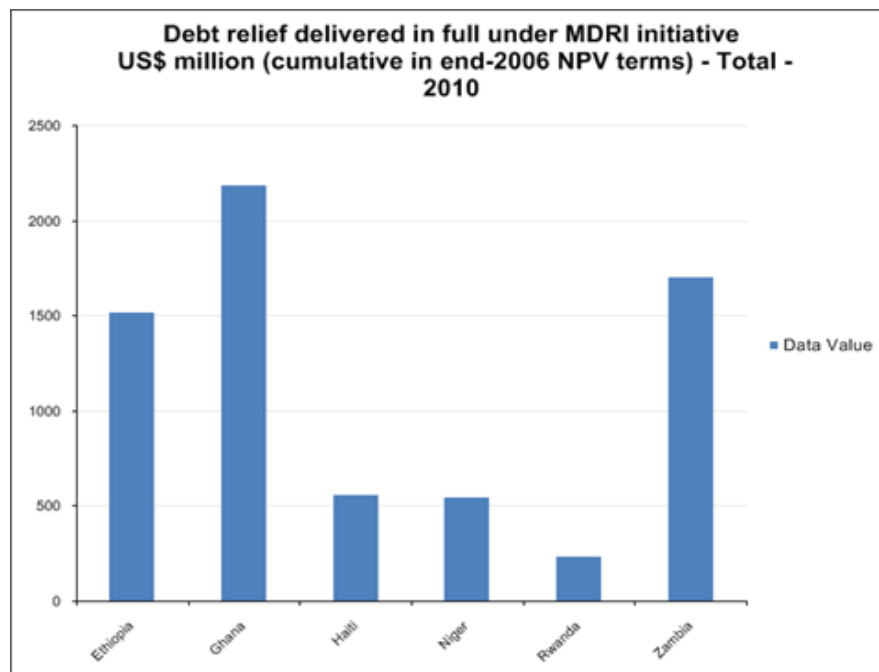

9. ábra: A megfelelő malária elleni gyógyszerrel kezelt öt év alattiak aránya

Forrás: Devinfo Data Wizard lekért grafikonja (2010)

- Az *anyák egészsége* továbbra is elfogadhatatlan adatokat produkál. 2005-ben több mint 500 ezer nő halt meg terhesség vagy szülés közben. Ennek 99%-ka fejlődő országokban történik (WHO honlapja, Improve Maternal Health).

- Naponta több mint 7500-an fertőződnek meg *HIV*-vel és 5500-an halnak meg *AIDS*-ben. Azonban sikernek mondható, hogy hat év alatt 3 milliőről 2,7 millióra csökkent a fertőzöttek száma a megelőzés következtében (UNDP honlapja, Are we on track to meet the MDGs by 2015?). Ám a statisztikák elég kilátástalan helyzetet mutatnak, mivel minden 100. ember a világon HIV-pozitív, valamint harmaduk 15 és 24 év közötti (End Poverty 2015 honlapja, Combat HIV/AIDS and Other Diseases).
- A *környezeti fenntarthatóság* az egyik legégetőbb kérdés. 1990 és 2005 között 30%-kal nőtt a CO₂ kibocsátás a világon. 20%-os csökkenés tapasztalható a fejlett országokban, Délkelet-Ázsiában a növekedés 35%-os, Észak-Afrikában pedig 25%-os (UNDP honlapja, Are we on track to meet the MDGs by 2015?).
- A *globális partnerség kiépítése* ügyében 2005-ben a fejlett országok ígéretet tettek arra, hogy támogatásukat 80-ról 130 milliárd dollárra emelik 2010-ben (UNDP honlapja, Are we on track to meet the MDGs by 2015?). Azonban a legtöbb ígéret még elméleti szinten maradt. A partnerség egyik legfőbb eszköze az adósságok elengedése, például Nigéria 750 millió dollárnyi megtakarított adósságot hasznosít. Eddig összesen 110 milliárd dollárnyi adósságot engedtek el, melyből 93 milliárd a szubszaharai régió része (One.org honlapja, Debt Cancellation). Az általam vizsgált hat ország közül Ghána esetében a legtöbbet, azaz 2250 millió dollárt engedtek el, Ruanda esetében ez kb. 250 millió dollárt (10. ábra).

10. ábra: Az adósságok elengedése 2010-ben millió dollárban

Forrás: Devinfo Data Wizard lekért grafikonja (2010)

Tehát összefoglalva az a helyzet rajzolódik ki, hogy *ugyan történtek jelentős előrelépések a fejlődő országokban, de elég világos, hogy a 2015-ös dátum nem túl reális.* **Jeffrey James** szerint mivel a millenniumi célkitűzések megvalósítása ennyire égető szükségletté vált, ezért a fogalmi ellenőrzésük elmaradt. Tehát meg kell tudni különböztetni a tényleges eredményeket és azokat a célokat, melyek csak esetlegesen érhetők el. (James, 2006)

Felmerül a kérdés, hogy *akkor vajon mi várható 2015 után.* A gazdasági válság és az egyre erősödő globális bizonytalanságok kapcsán az IDS (Institute of Development Studies) szerint el kéne gondolkozni a globális kormányzás lehetőségén, mivel a G8-ról G20-ra való átállás már alapból egy sokkal szélesebb képviselőket jelent a globális ügyekben, de az IMF és a Világbank még továbbra is igénylik az átalakítást. Továbbá a fejlődő országok új fejlődési modelleket hozhatnak létre, mint például a „*Beijing Consensus*” sokkal valószínűbb a nyugati mintánál. Ezen kívül a jövőben elég erőteljes változások várhatók a piacok működésében (nagyobb volatilitás nemzetközi téren a pénzügyekben, a BRIC-országok fejlődésének hatásai), a népességnövekedés következtében a munkaerőpiac átalakulása, erőforrásokért vívott harcok, biotechnológia elterjedése, a nyugati befolyás csökkenése, stb. Az is megfigyelhető az intézet szerint, hogy az országok néhány célkitűzésnek nagyobb hangsúlyt adnak, mint a többinek és ezért a globális szintű megvalósulás kerül veszélybe. Számos vita születik a célokkal kapcsolatban az olyan kérdésekről, mint például *milyen kulcsfontosságú folyamatokra van szükség a fejlődés alakításához az elkövetkezendő 10-15 évben, illetve milyen más program válthatja fel a Millenniumi Célkitűzéseket a jövőben.* Az is szóba jött, hogy maguk a célok maradhatnak, de a határidőt kéne kitolni 2020-ig vagy 2025-ig, vagy a célokat kéne a lokális igényeknek megfelelően átalakítani, vagy pedig a nyolc célhoz továbbiakat hozzáadni az országok sajátosságainak függvényében. (IDS honlapja, After 2015: Rethinking Pro-Poor Policy)

Ennek ellenére világos elképzeléseket aligha találunk bárhol. A probléma rendkívül összetett és igen nehéz a prioritások elhagyása a program pontjainak teljesítése során. Annyi azonban egyértelmű, hogy a célok a jelenlegi formájukban nem túl hatékonyak.

5.1.2. Korlátok és akadályok

Egy japán tanulmány szerint (The Foundation for Advanced Studies on International Development- FASID) a nyolc céllal kapcsolatban három problémacsoportot különböztethetünk meg:

- **Technikai problémák:** meg kell találni a sikeresen alkalmazható indikátorokat, például (Fasid.org honlapja, New Approaches to Development and Changing Sector Issues, pp. 44-49.):
 - Az adatok a nemzeti jövedelmen vagy a nemzeti fogyasztáson alapuljanak?
 - A célokat nemzeti vagy globális szinten kell kielégíteni?
 - Hogyan kell összegyűjteni az adatokat, hogy a teljesítmény mérhető legyen?
- **Működési problémák:**
 - jó pár célkitűzés nem számszerűsíthető a gyakorlatban
 - a kezdeti túlzott lelkesedést letörték az első kevésbé pozitív eredmények
 - a célok elérhetőségére vonatkozó reális szemlélet
- **Pénzügyi problémák:**
 - elméleti gazdasági elemzések és belső ellentmondásokon alapuló feltételezések
 - bár lehetséges, hogy a megemelt támogatások az elvárásokhoz képest hatékonyabbnak bizonyulnak, de sokkal valószínűbb, hogy a segélyek összegével lesznek gondok
 - a kormányzás minősége és a segélyek befogadásának a képessége olyannyira nem kielégítő néhány ország esetében, hogy alkalmatlanná válnak e támogatásokra.

Tehát sejteni lehet, hogy ha e három területen megjelenő problémákat nem tudják majd orvosolni, akkor a célokat jelentősen át kell alakítani ahhoz, hogy valóban teljesíthetők legyenek. A Világbank igazgatója, **John Page** a következőt jegyezte meg 2002-ben: „*The MDGs are not a strategy, [but] an accountability mechanism*” – azaz a millenniumi célok nem egy stratégiai program, hanem a felelősségre vonhatóság kérdése (Fasid.org honlapja, 49. o.).

Mit lehet tenni? Talán egyszerűbb lenne meghatározni azt, hogy mit ne, és a jövőben eljutunk oda, hogy a kedvezőtlen lépések kizárásával előkerül a megfelelőbb megoldás.

Be kell látni, hogy az általános érvényű javaslatok nem hatékonyak az ENSZ részéről. Néhány ország rendkívül gyorsan fejlődik, de a szegénységi rátájuk elég lassan csökken a fokozódó egyenlőtlenségek miatt. Tehát speciális gazdaságpolitikai megközelítést kellene kialakítani az efféle országok számára (pl. Kína).

5.1.3. EU-s cselekvési terv

Az Európai Bizottság egy középtávú cselekvési tervet állított fel 2010-ben a haladás felgyorsítása érdekében. Az első lépés az, hogy a hivatalos fejlesztési támogatást (ODA) a GNI 0,7%-ára emelik 2015-ig.

Az évi cselekvési tervek várhatóan hatékonyabbá teszik a millenniumi célok megvalósítását, illetve az Unió más adományozókat is felszólít a támogatások növelésére. A következőkben röviden ismertetek néhány konkrét lépést (Europa.eu honlapja, Millennium Development Goals (MDGs): twelve-point action plan):

- előtérbe helyezni a leginkább elmaradott országokat
- előtérbe helyezni a legkevésbé megvalósult millenniumi célokat és javítani az európai ágazati politikák hatékonyságán
- előmozdítani a célok beágyazását az országok saját fejlesztési stratégiájába, valamint javítani a statisztikai adatok minőségén
- elősegíteni a hazai erőforrások mozgósítását
- támogatni a regionális integrációt és a kereskedelmet a növekedés serkentése érdekében.

6.1. A VILÁGBANK ÁLTAL PUBLIKÁLT MDGS ADATOK ELEMZÉSE

2010 októberében a Világbank közzétette a fejlődésre vonatkozó adatait, melyekhez bárki szabadon hozzáférhet. Nemzeti, regionális és globális szinten is összegyűjtötték a statisztikákat 213 országban 1960 és 2006 között. (The World Bank honlapja, World Development Indicators). A 4. táblázatot példaként készítettem el, hogy szemléltessem néhány mutató esetében a legnagyobb és a legkisebb értéket.

4. táblázat: Néhány MDGs mutató minimum és maximum értéke

Mutató	Legkisebb	Legnagyobb
Energia felhasználás (kg)	49,66702945 Niger	1031,115703 Kongó
CO ₂ kibocsátás (kt)	32,976 Kiribati	6533018,256 Kína
Kereskedelem (GDP %)	26,1156	423,1149

	Brazília	Szingapúr
<i>Halandóság (5 év alatt, 1000 főből)</i>	1,7 San Marino	209 Csád Köztársaság

Forrás: World Development Indicators alapján saját táblázat (2010)

Az adatokhoz visszatérve a Világbank feltünteti a jövedelmi csoportokat az egyes országok szerint és a hitelezési kategóriákat is. Az UNCTAD (UNCTAD honlapja, Statistics) csupán három kategóriát különít el (2000 per capita GDP):

- magas (50 ország, 4500 dollár fölött),
- közepes (50 ország, 1000 és 4500 dollár között)
- alacsony jövedelmű (65 ország, 1000 dollár alatt) államok.

Ez azt jelenti, hogy 30-30% tartozik a magas és a közepes jövedelmi csoportba, 40% pedig az alacsony kategóriába sorolható. Ezzel szemben az IBRD egy részletesebb csoportosítást hajtott végre (pl. upper middle income, lower middle, low, high) és jelentősen több régió szerepel a listán. Ha azt vizsgáljuk, hogy melyik kategória fordul elő a leggyakrabban, akkor a következő eredményeket kapjuk az adathalmazból:

- high income: 38 nem OECD ország és 29 OECD ország, azaz összesen 67 ország a 235-ből (28,5%)
- lower middle income: 55 ország (23,4%)
- upper middle income: 47 ország (20%)
- low income: 39 ország (16,6%)

Az adatok elemzése után következzenek egy kisebb összegzés a millenniumi célokról az eddig leírt megfigyelések alapján. Ahogy a UNDP által közzétett hivatalos jelentésekben is olvasható, annak ellenére, hogy a legtöbb ország hajlamos az együttműködésre, a fejlesztési célok melletti elköteleződésre és a kijelölt lépések teljesítésére, *még nem sikerült elérni a valódi áttörést e program megvalósításában*. Vajon a több mint 20 év nem volt elég ahhoz, hogy markáns eredményeket tapasztaljon az ENSZ világszerte?

Bár a legtöbb gazdaság valóban tesz erőfeszítéseket, hogy közelebb kerüljenek a nyolc célhoz, még mindig azt lehet állítani, hogy ez a fajta kooperáció még elég szűk körű és sok korlátozó tényezőt rejt magában. *Az együttműködés ténylegesen előbbre tart a célmeghatározás és a megfigyelés kérdésében, de még mindig csak az érintett országok feléről beszélhetünk* (UNDP honlapja, Making the MDGs Matter a country perspective, 3. o.).

11. ábra: Haladás a nyolc célkitűzés felé globális szinten

Forrás: World Vision

A 11. ábra szemléletesen összegzi a jelenlegi állapotokat az MDGs terén. Ugyan jelentős előrehaladások zajlódtak le globális szinten a millenniumi célok elérésében, de még mindig számos tényező sikeressége megkérdőjelezhető. *A legkritikusabb terület az ötödik célkitűzés, az anyák egészségének a kérdése, ez szemmel láthatóan még a 10%-ot sem éri el, ami valóban aggodalomra ad okot, hiszen naponta több mint nyolc millió gyermek hal meg* (World Vision honlapja, The Millennium Development Goals). Az anyák és a gyermekek helyzete után az alapoktatás a harmadik legkevesbé valószínűbb célkitűzés (40%), ezután a higiénia következik, amely már eléri az 50%-ot, a többi cél pedig ennél jóval kedvezőbb kilátásokat nyújt. Azonban a világpolitikában és a világgazdaságban zajló események is jelentős hatással vannak az egyes térségek esélyeire, hiszen a 2005 és 2008 közötti olaj- és élelmiszerárak emelkedése vagy a 2007-es subprime válság eléggé csökkentette a nyolc cél elérésének valószínűségét. Ez pedig azt mutatja, hogy a forgatókönyveket talán célszerűbb lenne rugalmasabbá tenni, hogy könnyebben lehessen alkalmazkodni az aktuális helyzethez.

Az előrejelzéseket vizsgálva találhatók pozitív prognózisok, de számos esetben mégis inkább a kevésbé kedvező eredmények tükrözik jobban a valóságot. Az alábbiakban felsorolom a legfontosabb kitekintéseket 2015-ig a Világbank forrásai alapján (web.worldbank honlapja, Outlook for the Millennium Development Goals):

- a gazdasági válság nagy valószínűséggel visszatartja majd a fejlődést 2015-ig és utána is (ma már egyértelműen a világ legnagyobb gondja a gazdasági növekedési

ráták lelassulása, jelezvén azt, hogy a növekedési tartalékok kimerülőben vannak eltekintve Indiától és Kínától), valamint az egészségügy és az oktatás problémáinak megoldása még egy erőteljes gazdasági felépülés mellett sem biztos,

- a szegénység felére csökkentése a világban várhatóan megvalósítható, de régióként nagy eltérésekkel (főleg a szubszaharai régió jelenti a legnagyobb kihívást),
- még a kormányzati politikák sem tudják majd teljes mértékben kompenzálni a lassú növekedést, a fejlődés növekedésének mértéke pedig attól függ majd, hogy a fejlődő országok export bevételei hogyan alakulnak,
- az alacsony növekedési scenárió szerint középtávon nem várhatók pozitív előrelépések, tehát kb. 5 évig nem valósul meg a növekedés, utána pedig csak kis léptekkel indul be.

Ennek ellenére számos UN jelentésben az a kép tárul elénk, hogy mennyire hatékony a program, milyen kiváló eredmények születtek az eddigi évek során, és 2015-ig további jelentős előrelépésekre lehet számítani. *Akkor vajon kinek az érdekében méri a célokat, ha ennyire eltorzítják az adatokat a hiányosságokat elkendőzve?* A hivatalos megfogalmazás szerint az emberek érdekében hozták meg e nyolc kitűzést. Akkor viszont miért olvasható az, hogy a meghatározott határidőig *csak az ivóvízzel kapcsolatos törekvést sikerül majd elérni globális szinten* és a többit egyáltalán nem? (Odi.org.uk honlapja, The Millennium Development Goals and the IDC: driving and framing the Committee's work, p. 3.) *A célok tartalmilag mennyire támaszkodnak a fejlesztendő országok hozzájárulására?* A válasz egyszerű, mert semennyire. Minden ország számára ugyanolyan scenáriót alakított ki az ENSZ tekintet nélkül az egyedi jellemzőkre és feltételekre. Nem létesült egy olyan intézményrendszer, amely központilag követni tudná az együttműködés fázisait és eredményeit, amely régiókra lebontva tanácsokkal és támogatással látná el az országokat a körülményeknek megfelelően. Az ENSZ és társintézményei nem tudnak megbirkózni azzal a feladattal, amit kitűztek maguk elé, mert már maga a határidő sem reális. Nem tudjuk azt sem, hogy valójában ki áll a program háttérében. Pár nagyhatalmú intézményről lehet szó vagy inkább egy kisebb országcsoporthoz? *Tisztában voltak-e az ötletgazdák, hogy a millenniumi célok eléréséért folytatott küzdelem során még nagyobb egyenlőtlenségek jöhetnek létre?* Vagy talán éppen ez volt a terv? Mert kétségtelen, hogy a visszamaradt országok még jobban a periferiára szorultak. Okolható ezért a millenniumi kezdeményezés? Vagy ez a globalizáció egyik

elkerülhetetlen következménye? A demokrácia állítólagos kiszélesítése a kapitalista világban nem túl hatékonyan megy végbe. *Ki fogja megmondani, hogy mi a demokrácia?* Vagy mit is takar valójában a globális partnerség elmélete? Hol a garancia arra, hogy a fejlődő országok sokkal jobb helyzetbe kerülnek a nyolc cél megvalósításával? E kérdések retorikus jellege talán már magában is rejti a választ. Mégpedig azt, hogy a program pozitív kimenetele rendkívül bizonytalan, tehát kérdéses, hogy megéri-e egyáltalán. Illetve, hogy *kinek* éri meg...

4. A WORLD COMPETITIVENESS YEARBOOK ADATAI

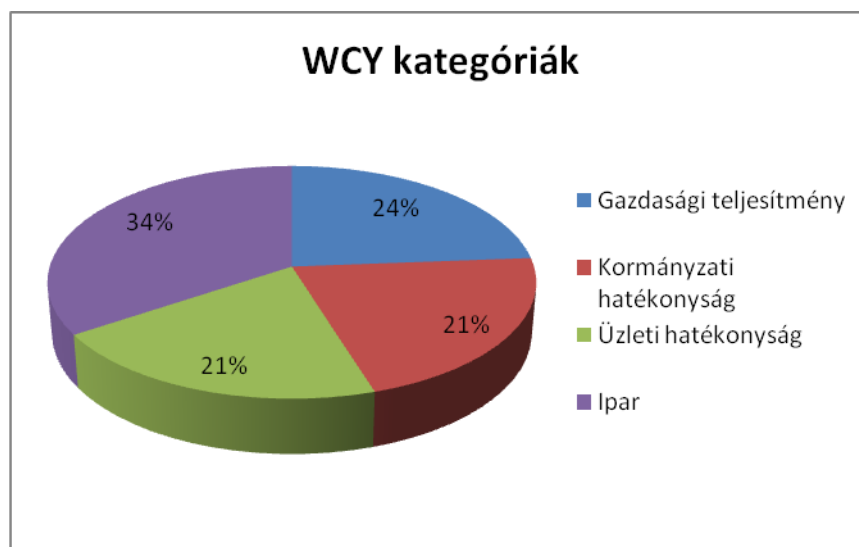
Az MDGs módszertanának bemutatása után következzen egy gyakorlati példa a hivatalos statisztikai adatgyűjtésére. Vajon mennyire hiteles információk találhatók ebben az adatbázisban? Hiszen a SAPRI jelentés erősen megkérdőjelezi az ehhez hasonló anyagok igazságtartalmát.

Választásom a WCY tevékenységére esett, mivel a millenniumi célok kapcsán a versenyképesség vizsgálata nem hanyagolható el. Az Institute for Managment Development (IMD) tehát egy svájci kutatóintézet, felsőoktatási intézmény és független non-profit szervezet, melynek mottója a következő: *Real World. Real Learning.* (IMD.org honlapja). Az intézet 1989 óta bocsátja ki évkönyvét, mely 2011-ben már 59 országot foglalt magába. Legfőképpen azt vizsgálják, hogy milyen paramétereknek köszönhetően javul egy ország versenyképessége. A versenyképesség itt elsősorban a hazai vállalatok által előállított értéket és az emberek jólétét jelenti. Céljuk, hogy újabb és újabb hatékony módszereket találjanak és sikeresen alkalmazzák őket a versenyképesség növelésére. Alaptevékenységükhöz az is hozzátartozik, hogy együttműködnek néhány innovatív globális szervezettel és a sajátos teljesítmény céljaikra koncentrálnak. Az IMD programjai tehát elvileg hozzájárulnak a legfőbb üzleti akadályok áthidalásához. Ez pedig közvetve azt jelentheti, hogy a partnerintézmények a saját érdekeiket és céljaikat szem előtt tartva állítatják össze a különféle programokat és adatbázisokat. Bár másfelől érdekes lehet, hogy egy non-profit szervezetről van szó, amely nem kap állami támogatást. Mára már egy eléggé befolyásos intézménnyé vált, jelenleg 80 kutatási programban vesz részt.

Minden vizsgálandó országot négy fő kategória szerint osztályoznak, melyek további alcsoportokra bomlanak:

1. *Gazdasági teljesítmény:* a hazai gazdaság makroökonómiai vizsgálata (79 kritérium)

- Nemzetközi kereskedelem
 - Árak
 - Foglalkoztatottság
2. *Kormányzati hatékonyság*: a versenyképességet szolgáló kormányzati intézkedések és politikák (71 kritérium)
- Fiskális politika
 - Közpénzügyek
 - Üzleti jogszabályok
3. *Üzleti hatékonyság*: a vállalkozások innovatív és profitorientált működése a hazai környezetben (68 kritérium)
- Hatékonyság és jövedelmezőség
 - Menedzsment módszerek
 - Munkaerőpiac
4. *Ipar*: a tudományos, technológiai és emberi erőforrások szerepe (114 kritérium)
- Oktatás
 - Egészségügy
 - Tudományos infrastruktúra

12. ábra: WCY kategóriák

Forrás: IMD adatai alapján saját ábra

Tehát az évkönyv azt rangsorolja, hogy az egyes országok hogyan tudják növelni a versenyképességüket. *Az intézet állítása szerint ez a világ egyik legprecízebb és legkiterjedtebb kimutatása* (IMD honlapja, Methodology, FAQ). A publikáció két-harmada kvantitatív (hard) adatokból épül fel, egy-harmada pedig kvalitatív (soft) adatokból. A program segítségével megvizsgálható, hogy *az egyes országok egymáshoz képest, tehát relatív értelemben hogyan teljesítenek*. Ha például hanyatlás figyelhető meg egy gazdaságban, az nem feltétlenül jelenti azt, hogy rosszabbul teljesít, hanem hogy a többi ország hozzá képest gyorsabban fejlődik. Vajon mennyire megbízható egy ilyen adatbázis? Az IMD szerint módszerük szubjektív volta a válaszadás során nagyban függ a nemzetközi tapasztalatoktól. Természetesen számolni kell azzal, hogy a kérdőívek volatilitása nagyobb, éppen ezért képezik csak a bázis egy-harmad részét. A válaszokat erősen befolyásolja a kulturális háttér vagy az értékrend az egyes országokban, de ezt nem kísérlik meg javítani, mivel „*maga az orvosság sokkal rosszabb is lehet a betegségnél*”. (WCY honlapja, Methodology, FAQ).

Ezek után érdekes lenne megvizsgálni, hogy mégis hogyan áll össze az a bizonyos mutató, ami alapján rangsorolják az országok versenyképességét. Azt kell kiemelni, hogy a jólét elsősorban a vállalatok szintjén képződik, azaz első lépésben a vállalati szféra átvizsgálására kerül sor. Természetesen a vállalatok tanulmányozása a hazai gazdaság, majd pedig nemzetközi szinten történik. Kutatási módszerük abban áll, hogy négy kategóriát hoztak létre (feljebb felsorolva), melyeket tovább lehet részletezni alkategóriákra és így jön ki a több mint 300 különféle jellemző.

Felmerül a kérdés, hogy *vajon mi alapján válogatja be az IMD kutatásába az egyes országokat*. A legfontosabb kritérium az, hogy az országban milyen szinten jelennek meg a nemzetközi intézmények és milyen súlyt képviselnek. Tehát látható, hogy ez az adathalmaz erősen támaszkodik az ENSZ, az IMF vagy a WTO szerepére és ezért közvetve kapcsolódik a millenniumi célok programjához, mivel itt is a nemzetközi szervezetek szerepe érhető tetten. *Ismét egy, a saját céljaik szerint manipulált módszerről lenne szó?* Továbbá lényeges, hogy az ország aktívan vegyen részt a nemzetközi piac működésében és járuljon hozzá annak fejlődéséhez. Általában kettő évet vesz igénybe egy új tag felvétele.

Úgy tűnik, e statisztikai adathalmaz valóban fontos szereppel bír, mivel a vállalati és a kormányzati szféra is erősen alapoz eredményeire. Nagymértékben befolyásolja a globális folyamatok alakulását, hiszen az egyes országok adataira támaszkodva haladnak tovább. Az intézet egyik legfontosabb következtetése, hogy az eddigi 16 év során azt

tapasztalták, hogy a gazdaságok mérete egyre nagyobb jelentőséget kap. Vagyis például Kína Ausztriához képest a népessége miatt egy teljesen más versenyképességi modellt képvisel. A határ körülbelül 20 millió embernél húzódik, tehát ezt átlépve érdemes már egy eltérő modellt felállítani az adott országra. Így sokkal könnyebben lehet párhuzamot vonni a hasonló fejlettségi szintű gazdaságok között, ez pedig az objektív eredményeket segíti elő (IMD honlapja, Methodology, FAQ). Körülbelül öt év az a ciklus, amelyet vizsgálva következtetéseket lehet levonni egy ország fejlődésére nézve.

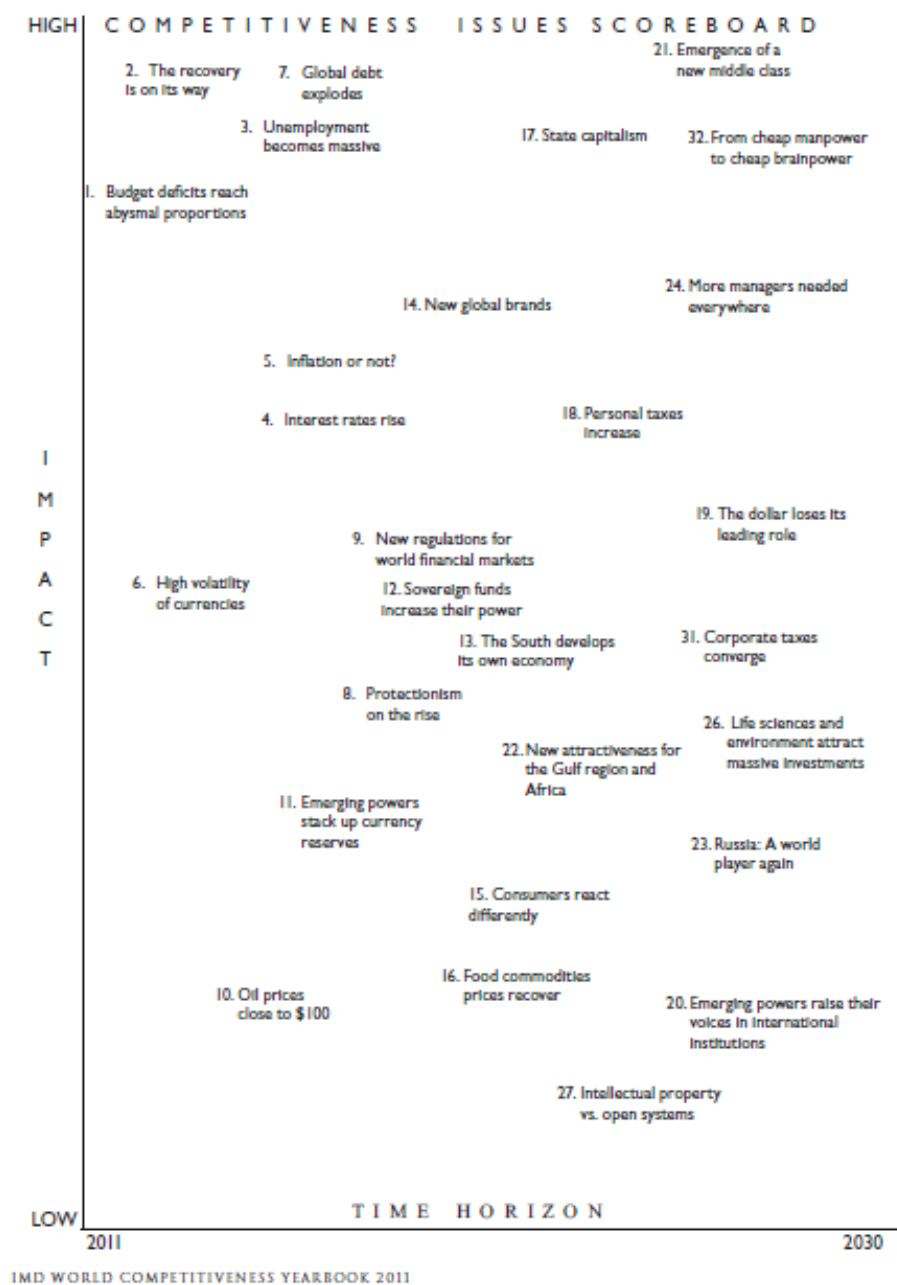
A SAPRI jelentéssel szemben *nem a civil szférától gyűjtik be az információkat, hanem közvetlenül a kormányoktól*. Tehát az intézmény szerint a helyi szinten történő adatgyűjtés nem szolgálja kellőképpen az objektivitást. A SAPRI támogatói viszont pont az ellenkezőjét vallják, mivel úgy gondolják, hogy a nemzetközi szervezetek saját céljaik érdekében megmásítják a publikált adatokat, melyek közel sem mutatják a valódi képet a gazdaságokról.

Minden vizsgálandó ország rendelkezik egy saját profillal, mely a következő adatokat tartalmazza:

- az összteljesítmény alakulása
- a versenyképesség fő erősségei és gyengéi
- azon mutatók, melyek a gazdaságot vonzóbbá teszik (pl. a befektetések számára)
- az előző évhez képest a gazdaság felemelkedései és hanyatlásai.

Arra a kérdésre azonban, hogy vajon hogyan tudná egy ország erősíteni a versenyképességét, az IMD csupán kitérő válasszal szolgál. Szerintük nem létezik egy általános, univerzális módszer, ami mindenki számára beválik. Hiszen a sajátos, egyedi jellemzőket kell figyelembe venni minden esetben és tartózkodni az általánosítástól (IMD honlapja, Methodology, FAQ). Másfelől viszont ez a felfogás teljesen eltér a nemzetközi intézményekről kialakított Stiglitz-féle képtől, amely szerint a szervezetek éppen az univerzális stratégiák alkalmazását gyakorolták az évek során. Ez pedig nem vezetett az olyan intézkedéseik sikerességéhez, mint a privatizáció, liberalizáció vagy az FDI. Legalábbis nem az előzetesen elvárt eredmények születtek meg. Az IMD ezzel ellentétben számos sikeres példát is fel tud mutatni a működéséből.

Stephane Garelli professzor egyik munkája viszont némi segítséget nyújthat annak az áttekintéséhez, hogy milyen tényezők hathatnak majd kedvezőtlenül a versenyképesség fejlődésére a következő 40 évben (Garelli, 2011).

13. ábra: A Garelli-féle versenyképességi mutatók

Forrás: The Competitiveness Roadmap (2011)

A különféle jellemzőket egy kétdimenziós mátrixban helyezte el (13. ábra), melynek egyik tengelyén a hatás erőssége, másik tengelyén pedig az időskálát van feltüntetve 2011 és 2050 között. A kutató célja, hogy munkája által tisztább képet kapjunk az esetleges veszélyekről, melyek közül nehezen lehet eldönteni, hogy melyiknek van nagyobb súlya (Worldcompetitiveness.com honlapja, Articles on WCY Results).

A **legnagyobb hatást** többek között az alábbi események érhetik el:

- globális eladósodottság

- tömeges munkanélküliség
- egy új középosztály felbukkanása
- költségvetési deficit aránytalan növekedése
- infláció vagy annak hiánya
- nyugdíjkorhatár növelése
- a BRIC technológiai hatalommá válása
- Európa, Japán és Oroszország népességcsökkenése.

A kevésbé jelentősek pedig az alábbiak:

- fogyasztók eltérő reakciói
- protekcionizmus növekedése
- a Golf-öböl és Afrika fontossá válása
- a kínai nyugdíjrendszer veszélybe kerülése
- az abszolút szegénység visszaszorulása.

Az egyik legnagyobb veszélyt a magas költségvetési deficit jelenti a kutató szerint, aki egy példával is alátámasztja gondolatát: 2011-ben az USA-ban akár a GDP 8,9%-át is elérheti, Nagy-Britanniában -10%, az Euroövezetben pedig -6,2% is lehet. A második helyen a gazdaságok helyreállításának eltérő üteme szerepel, ami szintén komoly veszély forrása lehet. Ahogyan feljebb már kifejtettem, ez az adott ország méretétől is nagyban függ, ezért sem célszerű közösen vizsgálni valamennyit. A harmadik helyen a munkanélküliség tömegessé válása áll, ami az OECD országokban 25 milliót jelent. Az utolsó előtti a klímaváltozás negatív hatása a gazdasági erőforrásokra. Itt viszont egy párhuzam fedezhető fel, mivel a millenniumi célok esetében a környezeti fenntarthatóság szinten ezen a helyen szerepel. Annak ellenére, hogy a klímaváltozástól akár az egész emberiség jövője is függ, sajnos csak sereghajtóként szerepel, hiszen a gazdaságban számtalan sürgősebben megoldandó probléma van jelen.

THE TOP 20 (OUT OF 59)							
Score 2011	Country	Rank 2010	Rank 2011	Score 2011	Country	Rank 2010	Rank 2011
100.0	Hong Kong	2	1	86.5	Luxembourg	11	11
100.0	USA	3	1	86.4	Denmark	13	12
98.6	Singapore	1	3	86.3	Norway	9	13
94.1	Sweden	6	4	85.7	Netherlands	12	14
92.6	Switzerland	4	5	84.4	Finland	19	15
92.0	Taiwan	8	6	84.1	Malaysia	10	16
90.8	Canada	7	7	81.6	Israel	17	17
90.2	Qatar	15	8	81.6	Austria	14	18
89.3	Australia	5	9	81.1	China	18	19
87.8	Germany	16	10	80.3	UK	22	20

(NB. The scores are actually indices (0 to 100) generated for the unique purpose of constructing charts and graphics.)

14. ábra: A 20 legversenyképesebb ország Forrás: IMD (2011)

A 14. ábrát 2011 májusában az IMD hozta nyilvánosságra, melyben a 20 legversenyképesebb országot tüntették fel. Az első három helyen Hongkong, az USA és Szingapúr található, azonban megfigyelhető, hogy az Egyesült Államok 2010-ben csak a harmadik helyet kapta meg, ami évtizedek óta nem fordult elő. Az európai országok között legelől Svédország áll, ami az észak-európai gazdaságok sikeres gyakorlatát támasztja alá. Annak ellenére, hogy magas adók (29-34%) és kiadások figyelhetők meg, a jólét igen kedvezően alakul. Néhányan úgy vélik, hogy a háttérben az áll, hogy a helyi önkormányzatok rendelkeznek az adóbevételek nagyobb része fölött és nem a központi költségvetés, illetve az állampolgárok számára nyilvánossá teszik, hogy mire költik az így befolyó összegeket.

Az is kiolvasható az adatokból, hogy az első 20 felsorolt állam közül csak négy nagy gazdaság található és inkább a kisebb országok kerültek most előtérbe. Stephane Garelli professzor szerint ezen országok az önellátásra fókuszálnak elsősorban, valamint az újraiparosodásra és az export fontosságára (IMD honlapja, IMD announces the 2011 World Competitiveness Rankings and the results of the “Government Efficiency Gap”). Az IMD szerint az *infrastruktúra elhanyagolása lassan, de biztosan dolgozik a versenyképesség ellen, amiért senki sem érzi magát igazán felelősnek*. Ezt azzal lehet indokolni, hogy e szférában történő spórolással sokat veszít a gazdaság jövőbeli versenyképessége (IMD honlapja, Killing Competitiveness, Slowly...).

Az IMD kategóriái lényegesen különböznek a Millenniumi Fejlesztési Célok által kialakított lépésektől, azonban szükségesnek tartom e metódus ismeretét is, mivel az fedezhető fel, hogy saját adatállományuk alapján értékelik a versenyképességet a

világgazdaságban teljesen eltérő szempontok szerint és igen nagy elismertségre tettek szert. Indirekt módon tehát az országokról felállított sorrendek alkalmazhatók lennének a gazdasági helyzet értékelésekor, mert ez is egy katalizátor az aktuális állapotokról, mely felhasználható a millenniumi célok követése és kiértékelése során.

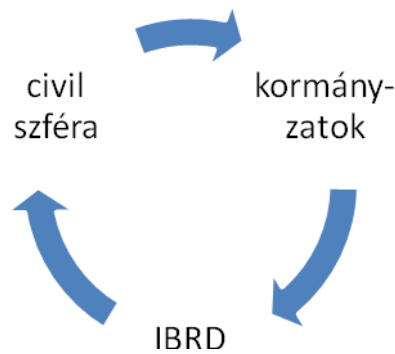
5. SAPRI JELENTÉS – EGY ALTERNATÍV MEGKÖZELÍTÉS

5.1. MIBEN MÁS?

Az adatgyűjtési technikák bemutatása után következzen egy másik nézőpont szemléltetése, melynek támogatói megkérdőjelezzik a millenniumi célokhoz vagy a WCY-hoz hasonló statisztikák hitelességét.

A SAPRIN (Structural Adjustment Participatory Review International Network) tehát egy *olyan globális hálózat, szervezet, melynek legfőbb célja, hogy kiterjesszék és legitimizálják a civil társadalom szerepét a gazdaságban és a politikában*. Támogatják a különféle strukturális kiigazítási programokat szerte a világon, rengeteg résztvevőt és támogatót tudhatnak maguk mögött. Arra törekednek, hogy felmérjék és megállapítsák a nemzetközi intézmények (IBRD, IMF) gazdasági reformjainak valódi hatását és hogy kijelöljenek egy járható utat a jövőben. A SAPRI kezdeményezés (Structural Adjustment Participatory Review Initiative) keretében 1997-ben a Világbankot nyolc országhoz társították (Bangladesh, Ecuador, El Salvador, Ghana, Magyarország, Mali, Uganda és Zimbabwe). Azonban világszerte megtalálható még számos társadalmi csoport, mely egyetért elveikkel és céljaikkal (SAPRIN.org honlapja).

Miben is különbözik ez a módszer például a Világbankétól, illetve miben áll az együttműködésük alapja? A SAPRIN abból indul ki, hogy minden ország számos egyedi tulajdonsággal rendelkezik, melyek nem maradhatnak figyelmen kívül. A társadalmi csoportok lehetőséget kapnak fórumok keretében, hogy bemutassák tapasztalataikat. A kutatásban nagyon fontos a magas részvétel és a csoportok iránt tanúsított „érzékenység”, valamint a kvantitatív információ mellett a kvalitatív előtérbe juttatása. Egy fontos eredmény is született: egy eddig példátlan lehetőség a közsféra számára, hogy hozzáférjen az IBRD néhány bizalmas iratához, adatához.

15. ábra: Együttműködés a három szféra között

Forrás: SAPRIN leírása alapján saját ábra (2005)

A 15. ábra mutatja a kialakult megegyezést a három csoport között a kiigazítási programok keretében (SAPs) és a társadalom nagyobb szerepét a politikai döntéshozatal során. Úgy vélik, hogy a helyi szintnek, a helyi tudásnak mindenképp be kell épülnie a hivatalos kimutatásokba és statisztikákba, mivel csak így lehet objektív képet létrehozni, tehát az alulról történő szerveződés a filozófiájuk magja. Hiszen el akarják juttatni a reformok, döntések valódi eredményeit a szervezetekhez, hogy a társadalom szemszögéből hogyan is valósulnak meg azok. Más szavakkal egy olyan döntéshozatali folyamatot kívánnak létrehozni, mely nem aláássa, hanem javítja a jólétet.

A SAPRIN sikeressége részben abban rejlik, hogy a legkülönbözőbb háttérrel rendelkező csoportokat, egyéneket mozgatóják meg és kéri meg a részvételre. Fontos volt belevonni azokat a köröket, melyek érdekei nem kerültek előtérbe a politikában, mint például a városokon kívül élő lakosság. Nemcsak földrajzi bontást kíséreltek meg, hanem az érdekek szerintit is. Néhány példa a résztvevőkre:

- közösségi szervezetek, szakszervezetek
- nők és fiatalok egyesülete
- környezetvédelmi szervezetek
- egészségügyi és oktatási egyesületek
- vallási egyesületek

A megrendezett fórumok keretében rengetegen vettek részt véleményük és tapasztalataik felsorakoztatásában az intézkedések hatékonyságáról (liberalizáció, privatizáció, fiskális politika, stb.). A csoportok még alapvető ismereteket is elsajátíthattak a gazdasággal kapcsolatban, hogy kellőképpen felkészültek legyenek a napirendre kerülő

kérdésekben (SAPRI.org, Overview). Céljuk, hogy különféle gazdaságpolitikai alternatívákat hozzanak létre közösen nemzeti és globális szinten.

Úgy tűnik, hogy a SAPRI az adatgyűjtés és a módszerek tekintetében is jelentősen különbözik a nemzetközi intézményektől. Egyrészt, mivel az információkat a helyi szintből származtatják, nem pedig a hivatalosan megjelent statisztikákra támaszkodnak. Másrészt, ami a módszereket illeti (konkrét példák a következő alfejezetben), *saját elmondásuk szerint legfőbb céljuk egy hiteles kép kialakítása az országok valódi helyzetéről*, ezért a legkülönbözőbb eszközöket vetik be, hogy kiterjesszék működésüket világszerte a legszélesebb társadalmi rétegek bevonásával.

5.2. PÉLDÁK A SIKERESSÉGRE

Vajon tudnak-e sikereket felmutatni a feljebb tárgyalt kezdeményezések? Úgy tűnik, **El Salvador** valóban gazdasági csodán ment keresztül az utóbbi években, írja a CATO Institute egy kutatója (Hidalgo, 2009). Az ország átalakította gazdaságát a liberalizációnak megfelelően a demokratikus kormányok által, melyek végrehajtották a deregulációt, a nyugdíjrendszer államosítását és a dollár bevezetését hivatalos pénznemként. Most pedig az állam a világ 25 legszabadabb gazdasága között található. Ha a globalizációt tartjuk felelősnek a társadalmi egyenlőtlenség kialakulására Latin-Amerikában, akkor a háttérben az állhat, hogy az állam csak bizonyos szereplőknek enged beleszólást a politikai döntéshozatalba. El Salvador annak a példája, hogy a globalizációt és a nyitottságot miképpen lehet előnyösen felhasználni.

Egy másik jelentős sikert **Uganda** képvisel, mely részt vett a SAPRI programban még 1997-ben az afrikai nők kezdeményezésére (AWEAPON), melynek keretében az ország kormányzata és a civil társadalom együttműködött a Világbankkal. Fontos kiemelni, hogy az IBRD a kooperáció megkezdése előtt olyan célokat tűzött ki, mint a pénzügyi stabilitás, az alacsony infláció, a fizetési mérleg egyensúlya, a koherens makrogazdasági politika fenntartása vagy a privát szektor fejlesztése. Ezek kijelölése után pedig magas részvétellel bátorították a helyi csoportokat és az országot 20 térségre lebontva tartottak metodológiai tájékoztatókat a programról. A módszerek hatásait a népesség szemszögéből vizsgálták elsősorban, hogy kiderüljön, kik a győztesei és vesztesei, illetve miért. Ezt a különféle csoportokkal lebonyolított interjúk által végezték (SAPRI.org/uganda honlapja, 14. o.). Az együttműködés sikeresnek bizonyult, mert széleskörű kép született az ország gazdasági és társadalmi helyzetéről. Ennek alapján az alábbi gazdasági lépéseket jelölték ki: növelni a termékek és szolgáltatások volumenét,

stimulálni a magánbefektetéseket, megemelni az összgazdasági teljesítményt. A privatizáció következtében megnőtt a kínálat az élelmiszerek terén és a válaszadók 62%-a szerint ez a kormányzati célkitűzés eredményesen teljesült (SAPRI.org/uganda honlapja, 17. o.).

Egy további példaként **Bangladesh** hozható fel, ahol a Világbank szerint a liberalizáció következtében a kereskedelem bővülésével számos input került importálásra az ipari termeléshez, illetve több jószág állt rendelkezésre alacsonyabb áron. Az országban az export több mint hétszeresére nőtt, az átlagos növekedési ráta pedig elérte a 11%-ot (Eurodad.org honlapja, 2. oldal). *"The impact of financial sector reforms implemented in SAPRI countries has been generally positive, but less impressive than expected"* – nyilatkozta az IBRD a pénzügyi liberalizációval kapcsolatban a SAPRI jelentést követő országokról (Eurodad.org honlapja, 4. o.). Bár szép számban hozhatók fel pozitív példák, de számos reform nem volt végrehajtható, mivel az adott országok még nem rendelkeznek a megfelelően kiépített intézményi háttérrel.

A civil szféra vizsgálódásának középpontjában a hatalom és a vagyon eloszlása, a diszkrimináló politikai rendelkezések, valamint a társadalmi cselekvéseket befolyásoló tényezők állnak (SAPRI.org, Methodological Framework). Tehát az egyes folyamatokat, szférákat nem külön-külön veszik górcső alá, hanem összefüggésekre próbálnak rávilágítani, illetve közelebb hozni a mikro és a makro szintet a gazdaságban. Módszerük három típuson alapul:

1. *Az állam szerepe a gazdaságban:*

- közkiadások, privatizáció, dereguláció

2. *Kereskedelmi és befektetési politika:*

- export ösztönzése, versenyképességi programok

3. *Makroökonómiai stabilizáció:*

- fiskális, monetáris politika, árfolyamok.

A dolgozatban felsorolt IMD versenyképességi mutatókhoz képest a *SAPRI*n szerint a jólét legfőbb összetevői sokkal inkább a társadalom érdekeire kell, hogy alapozzanak, nem pedig a vállalkozásokra vagy a kormányzatokra. A legfontosabbak közül ki lehet emelni az alapvető jogokat, a szegénységet, a kiszolgáltatottságot vagy a reprodukciós képességet. Itt tehát az előbb felsorolt jellemzők hatásaira fókuszálnak a különféle csoportok szemszögéből, míg a WCY a közel 300 kategória meglétét pontozza és így alakítja ki a végső eredményt. Egy konkrét példát is felhozva egy rendelkezés vagy

törvény esetében nemcsak annak összetevőit, funkcióit figyelik meg, hanem az alternatív hatásokat, lehetőségeket vagy a kormány hozzáállását egy új reformhoz. A kettő módszer közötti alapvető eltérés abban áll, hogy a SAPRIN nem áll meg kizárólag a gazdasági kérdéseknél, hanem felettébb részletesen foglalkozik a társadalmi, környezeti, jóléti hatásokkal, melyek mind-mind alakítják a jólétet és ezen keresztül a versenyképességet. Úgy vélem, hogy a minél szélesebb spektrum felállítása hozzájárul egy pontosabb, valóság-hű kép kialakításához az egész országról.

Az összehasonlítást folytatva a kutatási módszerek terén az IMD sokkal nagyobb hangsúlyt helyezett a „hard” információ szerepére, ami a megfigyelések két-harmadát teszi ki. Ezzel szemben a SAPRIN fele-fele arányban alkalmazza a kvantitatív és a kvalitatív eszközöket és egyetértene abban, hogy bár a kvalitatív módszerek önmagukban is jó támpontot adnak, de sokkal célszerűbb a kettős megközelítés. Azt sem tagadhatjuk, hogy léteznek olyan jelenségek, folyamatok, melyeket kizárólag az adatok figyelésével nem lehet helyesen átlátni, mint például a társadalmi csoportok viselkedése.

6. AZ MDGS ÉS A CIVIL SZFÉRA ÉRDEKEI – HÁBORÚ VAGY BÉKE?

6.1. A FEJLŐDÉS KÜLÖNBÖZŐ MEGKÖZELÍTÉSEI

Úgy gondolom, hogy e fejezetben érdemes lenne foglalkozni magának a fejlődésnek a többoldalú értelmezésével, ami a millenniumi programból erőteljesen hiányzik.

A legmeghatározóbb esemény a Bretton Woods-i megállapodások következtében bontakozott ki, mivel megjelentek a nemzetközi intézmények és szervezetek, mint például az IMF vagy az IBRD, melyek egyre nagyobb hatással és befolyással bírnak a nemzetközi szférában. A globalizáció ebben az időszakban tehát jelentősen átalakult, minőségileg egy másik szintre lépett és megállíthatatlanul elkezdett felgyorsulni. E jelenség rendelkezik talán az egyik legerősebb alakító hatással a világpiac, a kereskedelem és az államrendszer szereplőire, melyektől állandó alkalmazkodást igényel. A gazdasági globalizáció ellenzői szerint a szuverén államok szerepe egyre jobban csökken a kölcsönös interdependencia, a kiszolgáltatottság, a homogenitás és a transznacionális vállalatok térnyerése miatt. *Azonban túlzás lenne azt állítani, hogy a nemzetállam a jövőben teljesen elveszíti funkcióit és megszűnik intézményként létezni.* Tény, hogy az utóbbi évtizedekben sok változáson mentek keresztül a gazdaságok (hitelválságok, krízisek, adósságcsapdák, stb.) és továbbra is óriási különbségek tapasztalhatók a fejlett és fejlődő országok között relatív és abszolút értelemben is, mint például a szegénység. Ezekből a megfontolásokból születtek meg

1990-ben a Millenniumi Fejlesztési Célok az ENSZ kezdeményezésével, mely rövid és hosszú távú intézkedéseket tűzött ki a globális problémák megoldására.

Ha értelmezni próbáljuk a fejlődést, az első pont, amit tisztázni kell, az a fejlődés alanyai, szereplői, azaz kire vonatkozik a fejlődés. Egyrészt gondolkodhatunk országokban, gazdaságokban, kontinensekben, régiókban, stb. Másfelől ott vannak a nagyobb csoportosulások, integrációk, melyek egyértelműen elkülönülnek az államrendszertől, mint a nemzetközi intézmények, az NGO-k, az Európai Unió vagy a multik. Tehát azt a következtetést vonhatjuk le, hogy nem jelölhető ki egzaktan egy többé-kevésbé homogén közeg, viszont az előbb felsorolt szereplők mind-mind hozzájárulnak a világgazdaság fejlődéséhez vagy épp ellenkezőleg, a széttartó folyamatokhoz.

További sarkalatos pont a fejlett és fejlődő országok közti feszültség. **Szentes Tamás** szerint a fejlődő országok csoportja egy olyan kategóriát alkot, melyek egyrészt más gazdaságokhoz képest hátrányos, elmaradott helyzetben vannak, másrészt pedig ott van a volt szocialista országok szférája (Szentes, 2005, 21. o.). Tehát még nem érték el azt a szintet számos mutató alapján, amellyel a valóban fejlett országokhoz csatlakozhatnak. Ezért is létezik külön-külön a fejlődés gazdaságtana és a növekedés gazdaságtana a terminológiában (Szentes, 2005, 22. o.). Azonban lényeges változás, hogy *a XXI. században, a globalizáció korában már nem a régiók, térségek elkülönült fejlődésére összpontosítanak a nemzetközi intézmények, hanem magára a világgazdaságra*, mint ahogy a Millenniumi Fejlesztési Célok esetében is a globális partnerség érdekében állították össze azt ezt megelőző hét lépést.

A fejlettségre vonatkozó felfogások két típusát különíti el Szentes Tamás a Fejlődés, Versenyképesség, Globalizáció I. című könyvében (Szentes, 2005, 24-28. o.):

- a fejletlenséget és a fejlettséget belső okokra visszavezető *ökonomista developmentalizmus*, amely szerint az államok egymástól elkülönülten járnak be különböző fejlődési pályákat. Itt olyan faktorokat vesznek figyelembe, mint a népesedés alakulása, a munkaerő, a tőkével való ellátottság vagy a demográfiai feltételek. E tényezők egymásutánisága tehát tovább mélyíti a fejletlenséget, azaz rendkívül nagy kihívást jelent az ebből az állapotból való kitörés. Viszont jelentheti-e ez, hogy a kedvező események alakulása is biztosan tovább növeli a fejlettséget?
- a második értelmezés szerint a *külső okok állnak a háttérben*, tehát komplexen a világgazdaság állapota. Itt viszont tetten érhető a világméretű kölcsönös

függőség, interdependencia, mely hatással van minden szereplőre, ez pedig növeli az országok kiszolgáltatottságát.

Felmerül a kérdés, hogy mi szabhat gátat leginkább a fejlődés számára. Az egyik tényező az országok gazdaságának belső dezintegrációja (azaz a gazdaságon belüli széttartó, egymással ellentmondásos folyamatok), amely miatt az államok nem igazán lehetnek egyenlő partnerek a kereskedelmi ügyletekben. Emiatt nagymértékben torzul az információ és eltérnek a preferenciák (Szentés, 2005, 33. o.). Ahhoz, hogy a fejlesztések ténylegesen a kívánt eredményt produkálják, elsősorban ezt az ellentmondást szükséges, ha nem is felszámolni, de jelentősen enyhíteni. A perifériáról való felzárkózás vagy a szegénység felszámolása valóban a záloga lehet annak, hogy megvalósuljon a fejlődés. Tehát az MDGs pontjai egyfajta minimumkövetelményeknek is felfoghatók, melyek a globális fejlődés zálogai is lehetnének. Egy általánosan elterjedt téveszme szerint a szabadkereskedelem csak abban az esetben előnyös, ha az adott ország elég erős ahhoz, hogy a külföldi versenyben helytálljon. A valóságban ez azért nem állja meg a helyét, mert a kereskedelem hasznai a komparatív, nem pedig az abszolút előnyöktől függnék (Krugman, Obstfeld, 2003, 26-27. o.).

Azonban mi a helyzet az olyan társadalmakkal, melyek tudatosan elzárkóznak ezen intézkedések elől? Elég, ha Észak-Koreára, Kubára vagy az ex-szocialista országokra gondolunk, melyek katonailag és gazdaságilag is nagymértékben elkülönülnek a globalizált világtól. Ilyen esetekben kivitelezhetetlen, hogy a nemzetközi fejlesztési célok eljussanak oda, mivel a társadalmi csoportok nem bírnak olyan önállósággal, hogy átvegyék a kezdeményezést a fejlődésbe való bekapcsolódásban. Az aszimmetria legnagyobb hátránya, hogy túlzottan erős koncentráció, csomópont alakul ki például a kereskedelemben néhány partnerrel, hiszen korlátozzák a nemzetközi árumozgást. **Szentés** szerint a megoldás az lenne, hogy csökkenteni kéne a gócpontokat, melyek akadályt görgetnek a nyitottság és a fejlődés útjába (Szentés 2005, 36.). Hiszen ha megszűnik ez a homogenitás és túlzott függés a kevés partnertől, akkor a diverzifikálás következtében újabb lehetőségek tárulnak fel a gazdaság fellendítésére és visszaszorul a kiszolgáltatottság. Ezért is szerepel utolsó és legfontosabb célkitűzésként az MDGs listáján a globális partnerség a fejlesztés érdekében. *Viszont kinek kéne felszámolnia ezeket a gócpontokat?*

6.2. KOMPROMISSZUM - A COMMONWEALTH FOUNDATION

Az alternatív megközelítés vizsgálata után munkámban rátérek a millenniumi célok vizsgálatára a társadalom szemszögéből. A SAPRI jelentés alapjaiban kérdőjelezi meg e célok hitelességét és jóléti hatását, mivel a nemzetközi intézmények a saját érdekeiket tartották szem előtt, amikor megalkották azokat. *Lehetséges-e mégis, hogy az MDGs filozófiája összeegyeztethető a civil szférával?* Van-e közös nevező ebben az ügyben?

A **Commonwealth Foundation** egy kiadványukban a civil társadalom kilátásait, távlatait taglalják a Millenniumi Fejlesztési Célok keretein belül (Commonwealthfoundation.com honlapja). A *millenniumi célok* azért kaptak ilyen sok kritikát a társadalmi szférától, mert *megváltoztatni kívánják a nem túl hatékony reformokat, nem pedig megszüntetni azokat*. Valamint nem a szegénység valódi okaira koncentrálnak, hanem annak tüneteire. Ha végiggondoljuk, lehet, hogy nem a legcélszerűbb módszer a szegénység felére csökkentésére való törekvés, bár annak teljes megszüntetése a realitás keretein kívülre esik. Talán inkább az egyenlőtlenségek csökkentésével kellene foglalkozni először. Az alapítvány a megoldást a társadalom és a kormány együttműködésében látja, a SAPRI-t ezt még egy nemzetközi intézménnyel is kiegészítette (IBRD), ahogy feljebb már kifejtettem.

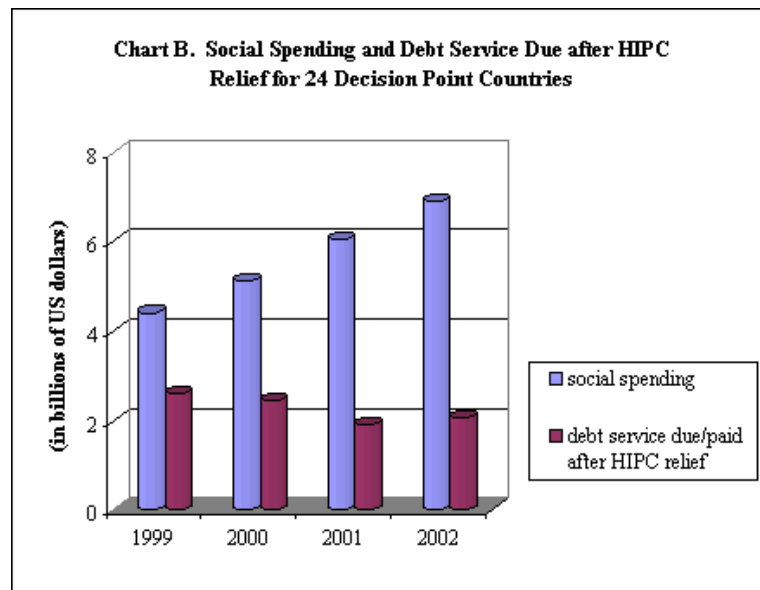
A kívánt eredmények elmaradása azért is várat magára, mert az emberi erőforrások számos országban kimerülnek abban az értelemben, hogy tömeges migráció figyelhető meg az orvosok, tanárok között, valamint a harmadik világban az AIDS pusztítása tizedeli a munkaerőt. Emiatt a teljesítő- és versenyképesség jelentősen visszaesik (Commonwealth Foundation, 12. o.). A Commonwealth egyébként 53 országot foglal magába, tehát valóban nagy befolyással rendelkezik globális szinten. *Legfőbb kitűzésük pedig megegyezik a millenniumi célok 8. pontjával, azaz a globális partnerség kiépítésével.*

A 11. ábra esetében egy kicsit mélyebbre ásva az derül ki, hogy 10 országból kevesebb mint a felük áll közel a Célok felének megvalósításához, valamint 2015-ig csak az ivóvízzel kapcsolatos kitűzés valósul meg globális szinten. A legnagyobb nehézséget az adja, hogy az egyes országok igen eltérő képet mutatnak. A legrosszabb helyzetben Namíbia van, ezzel szemben Malajzia olyan jól áll, hogy már az *MDG Plus-t* is megcélozta (Commonwealth Foundation, 14-15. o.).

A sikeres együttműködés a nyolc cél eléréséhez abban kell, hogy álljon, hogy helyi és globális szinten lenne szükséges előmozdítani a közös munkát. Ennek során a fejlődő országok az „egészséges”, működőképes gazdaságra és a fejlődésükre fognak koncentrálni, miközben a fejlett országok a fejlődőek megsegítésével kell, hogy

foglalkozzanak (kereskedelem, adósságelengedés)? *Az új gazdaságföldrajz szerint, ha két régió közül a fejlettebb a kevésbé fejlett támogatását kísérli meg, akkor előbb-utóbb a saját jóléte kezd el csökkenni.* Hogyha ez igaz, akkor megéri-e egyáltalán az efféle stratégia a világgazdaságban, ha a szereplők racionalitását feltételezzük? Visszatérve a Világbank által 2010-ben publikált adatbázishoz, megvizsgálható, hogy abban feltüntetik a bilaterális ODA kötelezettségeket és feladatokat, az adósságok elengedését a HIPC országokban (Heavily Indebted Poor Countries). Ami az utóbbit illeti, 2005-ben a G8-as országok azt javasolták, hogy három nemzetközi intézmény összefogásával (IMF, IDA és AfDF) engedjék el az adósságok 100%-át azon országokban, ahol a helyzet már tarthatatlan (IMF honlapja, the Multilateral Debt Relief Initiative). Ám biztos, hogy hosszú távon megéri?

A szerveződés legfőbb meggyőződése, hogy *szóhoz jussanak azok, akiknek erre nem lenne más lehetősége.* A sokféleség, a fejlődés, a demokrácia és az emberi jogok a legfontosabb értékeik. *Hosszú távon azt kívánják elérni, hogy a civil szféra a kormányzattal és a privát szférával együtt egy közös vállalkozás keretében a nemzetközi együttműködést mozdítsák elő.* Vajon a millenniumi célok önmagukban képesek lennének mindezt elérni kizárólag a nemzetközi intézmények támogatásával és azok tervei szerint?

16. ábra: A társadalmi kiadások és az adósságszolgálat 1990 és 2002 között

Forrás: IMF (2001)

A 16. ábra jól szemlélteti a fordított arányosságot az adósságok elengedése után a társadalmi kiadások és az adósságszolgálat között. Látható, hogy az egymást követő években folyamatosan többet költött az adott ország a társadalomra, mivel nagyobb

szabadon felhasználható forrással bírt, mint előtte bármikor. Azonban a rászoruló országok nem kapják meg automatikusan a támogatást, hanem először számos gazdasági mutatóban kell megfelelniük (pl. makroökonómiai intézkedések és szegénységcsökkentő stratégiák bevezetése, közkiadások menedzselése). *Vajon mennyibe kerülhetnek az ilyen intézkedések az IMF számára?* A hivatalos adatok szerint 2010-ben ez 3,4 milliárd dollár körül lehetett, de ezen kívül például egyedül Libéria 173 millió dollárhoz jutott (IMF honlapja, the Multilateral Debt Relief Initiative).

Ahhoz, hogy a gazdagok és szegények közti különbségek csökkenjenek, mindkét réteg kölcsönös partnerségére kell törekedni. A kormányzat, a privát és a civil szféra tehát az emberi és a pénzügyi erőforrásait a millenniumi célok elérésére kell, hogy fordítsák. Mindezt hogyan is érhetik el az egyes országok? Úgy, hogy a nyolc célkitűzést integrálják a tervezési keretükbe és a kormányzat felügyeletével haladnak a kijelölt úton. Néhány kormány már alaptól úgy rendezte meg a pénzügyi erőforrások allokációját, hogy azok egyből a Célok előmozdításához használhatók fel. Továbbá az sem téveszthető szem elől, hogy a megbízható, hiteles és megfelelő adatok, statisztikák kidolgozása és alkalmazása szintén nélkülözhetetlen a sikerhez. Annak ellenére, hogy a SAPRI jelentés kétségbe vonja a Célok megvalósíthatóságát, jelentős előrelépések történtek számos országban, igaz, lassú ütemben. *A legnagyobb haladás ott figyelhető meg, ahol az állam a társadalom számára elérhetővé teszi az alapvető szolgáltatásokat.* Például Botswanában 1960 és 1993 között 48-ról 67-re nőtt a várható élettartam (Commonwealth Foundation, 21. o.). A társadalmi cselekvés megléte biztosítja a pozitív eredmények elérését.

A Commonwealth alapítványa szerint a millenniumi célok legnagyobb értéke, hogy az állami döntéshozatalt kívánják megváltoztatni és kiszélesíteni. Minél több réteg képviseli magát ebben a folyamatban, annál hatékonyabb reformok szülehetnek. Úgy vélem, hogy a SAPRI támogatóinak abban igazuk van, hogy a kizárólag nemzetközi szervezetek által hozott döntések vagy publikált adatok nem a teljes valóságot mutatják és nem szolgálják minden réteg érdekeit. A globális fejlődés felelősségét minden rétegnek és csoportnak közösen kell vállalni és az ésszerűség keretein belül az objektivitásra és az érdekegyeztetésre törekedni.

A legutóbbi CPF (Commonwealth People's Forum) 2011 októberében került megrendezésre, amely az egyetlen lehetőség a civil társadalom számára, hogy ügyeiket megvitassák. Arra hívják fel a figyelmet, hogy e szervezet nem pusztán kormányzatok egyesülése, hanem a XXI. század embereinek és ezek érdekeinek a hálózata. Továbbá a kreativitás és az innováció, amelyre a CF-nek szüksége van, a társadalmi

szerveződésekben található meg, akik helyi, nemzeti és nemzetközi szinten is fontos szerepet töltenek be: *„delivering locally, influencing nationally or connecting internationally”*. (Commonwealth Foundation honlapja, CPF 2011).

Ami e kezdeményezést illeti, úgy tűnik, hogy mivel a millenniumi célok, ahogy ezt a számos általam felhozott adat és grafikon is alátámasztja, önmagukban nem igazán képesek elérni az elvárt eredményeket, ebből kifolyólag érdemes lenne megpróbálni a szélesebb körű együttműködést a helyi szinttel, mivel a civil szféra ha nem is mindenre kiterjedően, de azért a valósághoz közelebbi állásponttal rendelkezik a saját országuk tekintetében. A célkitűzések egyik hiányossága az egyes gazdaságok speciális feltételeinek és jellemzőinek a figyelmen kívül hagyása. Éppen ezért úgy gondolom, hogy a *kölcsönös együttműködéssel sokat nem lehet veszíteni*. Ha pedig nem válik be, akkor egyel több lehetőséget tudunk kiiktatni a jövőben, ami nem járult hozzá a program sikerességéhez.

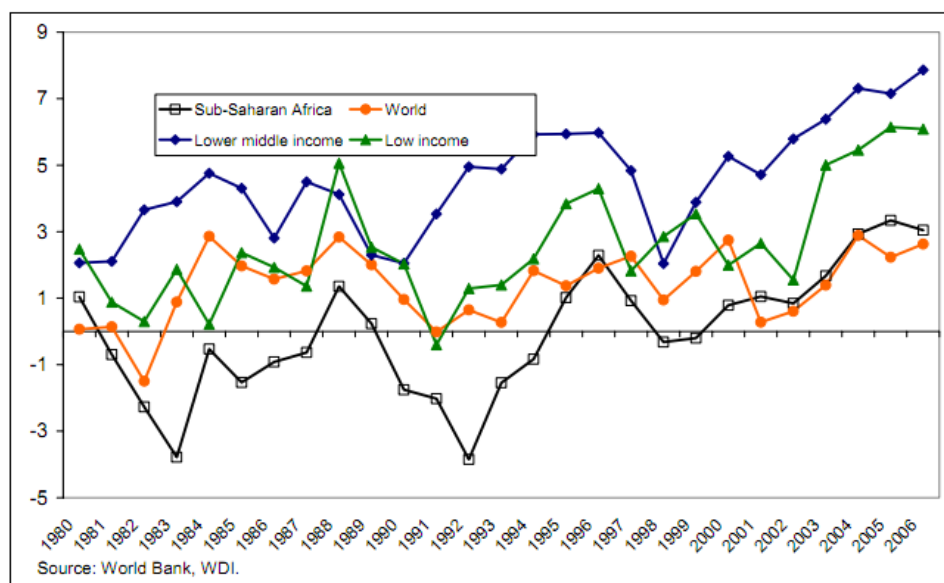
7. ÖSSZEGZÉS

E széleskörű és többoldalú elemzés befejező részében pedig összegezni szeretném a Millenniumi Fejlesztési Célokkal kapcsolatos legfőbb eredményeket és segítségükkel levonni a következtetéseimet. Tehát meddig jutottunk a gyakorlatban?

- A globális előmenetel meglepően kedvező a szegénység és a nemek közti egyenlőség terén.
- Regionális megfigyelések: az ázsiai országok túlteljesítenek a szegénységi kérdésben, de az egészségügy és az oktatás terén jelentősen lemaradtak. Latin-Amerika és a Közel-Kelet rosszul áll a szegénységgel, bár annak szintje jelentősen kisebb a nemzetközi összehasonlításban. A szubszaharai régió viszont mind a nyolc célt illetően erőteljesen lemaradt.
- A legtöbb ország még meg sem közelíti a programot beleértve a legjobb eredményeket produkáló térségeket.
- A legnagyobb szakadék az ún. törékeny államokban (fragile states, IBRD def.) figyelhető meg, a szubszaharai térség éppen azért van ilyen súlyos állapotban, mert ott található az ilyen gazdaságok legnagyobb aránya.
- Ami a gyermekek alultápláltságát illeti, ennek visszaszorítása rendkívül lassú, beleértve a jól teljesítő térségeket.

A European Report on Development jelentésének megfogalmazói szerint „[...] the picture is that of a half full and half empty glass” – tehát a félig üres vagy félig tele pohárhoz hasonlítható a jelenlegi helyzet annak függvényében, hogy kinek a szemszögéből nézzük (Ec.europa.eu honlapja, Millennium Development Goals at Midpoint: Where do we stand and where do we need to go?, pp. 6-7.) . A projekt alapítói természetesen a pozitív eredményeket hangsúlyozzák minden mennyiségben, miközben a háttérbe vesznek a fajsúlyosabb kudarcok. A program ellenzői, mint a SAPRI jelentés hívei viszont kizárólag a hiányosságokra hívják fel a figyelmet és arra, hogy ez a kezdeményezés alapból kudarcra volt ítélve. *Mindkét oldal véleményének feltérképezése után úgy tűnik, hogy a félig üres verzió áll közelebb a valósághoz, sőt, megkockáztatható, hogy még ennél is súlyosabb a helyzet.* Ha kiépült volna egy olyan rendszer az egyes országokban, amely által nyomon követhetők az indikátorok és a teljesítmény, akkor bizonyára most egy kedvezőbb képet kapnánk. Talán a legnagyobb probléma a millenniumi célokkal, hogy az ENSZ egy eléggé egysíkú programot hozott létre. Mert *nem elegendő pusztán az elérendő út kijelölése*, hanem biztosítani kellett volna a *megfelelő intézményi hátteret* vagy legalábbis több segítséget nyújtani ehhez a partnerországoknak. Ám ez jól láthatóan nem történt meg eddig. Így nem fogunk sokat tévedni, ha azt tételezzük fel, hogy *2015-ig nem várható a program sikeres befejezése és még középtávon sem nagyon valószínű.*

Figure 1: GDP per capita growth rate (% annual)

17. ábra: A GDP per capita növekedési rátája 1980 és 2006 között

Forrás: European Report on Development (2008) p. 13.

Látható, hogy szubszaharai régió teljesített a legrosszabbul az elmúlt 30 év során. Ráadásul a középtávú előrejelzések szerint tovább csökken a növekedési ráta a pénzügyi válság és az olajárak növekedése végett és a stabilizáció után sem fogja meghaladni az előző évek szintjét (Ec.europa.eu honlapja, Millennium Development Goals at Midpoint: Where do we stand and where do we need to go?, p. 13.).

Tagadhatatlan, hogy számos előrelépés történt pl. az ODA támogatások ügyében, valamint kialakult egy olyan felület, melynek keretében többé-kevésbé meg lehet tervezni az egyes országok gazdasági vagy társadalmi fejlődését. Azonban 2015 felé félúton több volt a csalódás, mint a megvalósult terv. *Egy rendkívül fontos kérdés, hogy vajon a fejlődés a millenniumi célok programja miatt vált még egyenlőtlenebbé vagy enélkül is hasonló szituáció előtt állnánk most.* Úgy tűnik, hogy a globalizáció térnyerése idején bármilyen efféle kezdeményezés hatására mélyülne a szakadék a fejlett és a fejlődő országok között. Gazdaságunk a világban oly mértékben nem homogén, hogy a különbségek egyre gyorsuló növekedése kiküszöbölhetetlen. Viszont éppen ebből az okból kifolyólag kellene arra koncentrálni az erőforrásainkat, hogy még jobban megértsük a fejlődés lelassulását a visszamaradt régiókban. Ha félretesszük a nemzetközi intézmények érdekeit, ami már csak racionális megfontolásokból sem reális, akkor kettő célkitűzést kellene felállítani a jövőben:

- *a Millenniumi Fejlesztési Célok felé vezető útra a lehető legtöbb ország lépjen,*
- *a fejlődés jövőben elképzelt változata valóban fenntartható legyen a számukra.*

A már említett jelentés szerint három tényező befolyásolja az egyes országok teljesítményét a nyolc célt illetően (Ec.europa.eu honlapja, Millennium Development Goals at Midpoint: Where do we stand and where do we need to go?, p. 35.):

1. Milyen mértékben vesznek részt a globális növekedésben?
2. Milyen mértékben járulnak hozzá politikáikkal a növekedéshez és a szegénység csökkentéséhez?
3. Mennyire hatékonyan használják fel a legszegényebb országok a segélyeket és támogatásokat?

Sajnos mind a három területen jelentős hiányosságokat fedezhetünk fel. A célokat létrehozó intézményeknek és az együttműködő államoknak szembe kell nézniük azzal, hogy *az elmélet és a gyakorlat élesen elválik egymástól*, maguk a célok pedig egy eléggé képlékeny közeget alkotva nem garantálják, hogy 2015 után biztosan megvalósul a

globális partnerség, de még azt sem, hogy a szegénység a felére fog csökkenni – talán ez dolgozatom egyik legfőbb következtetése. A program pontjai nem tarthatók be elsősorban azért, mert az egyes nemzetgazdaságok fejlődési szintje nagymértékben eltér egymástól és még az intézményi támogatások sem tudták ezt kellőképpen enyhíteni. A 2015-ös dátum nem tartható, a legvalószínűbb folytatás talán az lesz, hogy a kezdeményezést átstrukturálják és jó pár évvel eltolják.

Hogyan várható el az, hogy a szabad verseny, a kapitalizmus és a globalizáció korában a jelentős befolyással bíró nemzetközi szervezetek a saját érdekeiket háttérbe helyezve járuljanak hozzá a globális fejlődés megvalósulásához? Az eddigi eredmények alapján nem reális abban bízni, hogy a Millenniumi Fejlesztési Célok programja beváltja a hozzá fűzött elvárásokat, legalábbis ebben a jelenlegi formájában, ilyen gazdasági körülmények között és ilyen rövid határidőn belül...

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

Conley, T. (2002): Economic Distance and Cross-Country Spillovers (*Journal of Economic Growth*, angol kiadás, 7. szám, 157-187. o.)

Bhattacharia, A (2004): From Debt Relief to Achieving the Millennium Development Goals (HIPC Debt Relief, FONDAD 2004)

<http://www.fondad.org/uploaded/HIPC%20Debt%20Relief/Fondad-HIPC-Chapter6.pdf>

Garelli, S. (2011): The Competitiveness Roadmap: 2011-2050 (IMD World Competitiveness Yearbook 2011)

<http://www.worldcompetitiveness.com/OnLine/App/Index.htm>) [2011-09-18]

Hidalgo, H. C. (2009): El Salvador – A Central American Tiger? (The CATO Institute, angol kiadás, 8. szám, 1. oldal)

<http://www.cato.org/pubs/dpa/DPA8.pdf>) [2011-09-25]

James, J. (2006): Misguided Investments in Meeting Millennium Development Goals: a reconsideration using ends-based targets (*The World Quarterly*, angol kiadás, 27. évfolyam, 3. szám, 443-448. o.)

Kiss, L. (2003): Globalizálódás és külpolitika: Nemzetközi rendszer és elmélet az ezredfordulón (Teleki L. Alapítvány, Budapest)

Krugman, P., Obstfeld, M. (2003): Nemzetközi gazdaságtan (Panem Könyvkiadó, Budapest)

Ligeti, Zs. (2002): Gazdasági növekedés és felzárkózás (BKÁE Makroökonomia Tanszék, Budapest)

http://phd.lib.uni-corvinus.hu/269/1/ligeti_zsombor.pdf [2011-10-15]

McArthur (2005): The Millennium Project: a plan for meeting the Millennium Development Goals, *The Lancet*, Vol 365, p. 352.

<http://earth.columbia.edu/sitefiles/file/about/director/documents/lancet012205.pdf> [2011-10-05]

Meyer, D. (2005): „Gazdasági növekedés Magyarországon” konferencia, Az új gazdaságföldrajz gazdaságpolitikai implikációi – növekedésméletei megközelítésben (Budapest, Műegyetemi Kiadó 2005)

<http://www.gupt.bme.hu/pdfs/MEYER.pdf> [2011-10-05]

Simon, Gy. (2001): Növekedési mechanizmus, növekedési modell (*Közgazdasági Szemle*, XLVIII. évfolyam, pp. 185-202.)

<http://epa.oszk.hu/00000/00017/00069/pdf/simon.pdf>

Szentes, T. (2005): Fejlődés, Versenyképesség, Globalizáció I. (Akadémia Kiadó, Budapest)

Szőrfi, B. (2004): Gazdasági növekedés és felzárkózás: elméletek és tanulságok (KOPINT-DATORG Műhelytanulmányok, Budapest, 2004.)

<http://www.kopint-tarki.hu/kiadvanyaink/muhely/mt41.pdf>

Veress, J. (2009): Gazdaságpolitika a globalizált világban (Typotex Kiadó, Budapest)

Internetes források

BBC News:

http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/in_depth/millennium_development_goals/html/ [2011-10-13]

Commonwealth Foundation (2005): Business as Usual: Perspectives from Civil Society in the Commonwealth on the Millennium Development Goal (London)

Commonwealth Foundation honlapja:

<http://www.commonwealthfoundation.com/CPF2011> [2011-09-25]

<http://www.commonwealthfoundation.com/LinkClick.aspx?fileticket=53lPIp2K8os%3D&tabid=315>)

Devinfo Data Wizard:

<http://www.devinfo.info/mdginfo2010/DIWizard/DIWizardPreviews.aspx> [2011-03-05]

<http://www.devinfo.info/mdginfo2010/DIWizard/DIWizardPreviews.aspx> [2011-03-05]

<http://www.devinfo.info/mdginfo2010/DIWizard/DIWizardPreviews.aspx> [2011-03-05]

Econfix (2011):

<http://econfix.wordpress.com/tag/poverty/> [2011-02-25]

Econom.hu cikke:

<http://www.econom.hu/neoklasszikus-novekedesi-modell/> [2011-10-05]

End Poverty 2015:

<http://endpoverty2015.org/goals/gender-equity> [2011-03-05]

Eurodad (2001): Many dollars, any change? (European Network on Debt and Development, Brussels)

http://www.eurodad.org/uploadedFiles/Whats_New/Reports/Eurodad%20many%20dollars%20part%202.pdf [2011-10-15]

European Research for Development Policies (2008): Millennium Development Goals at Midpoint: Where do we stand? (European Report on Development), Millennium Development Goals at Midpoint:

http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/MDGpaper_Outline_Final-2008-06-17.pdf [2011-10-15]

European Report on Development 2008:

http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/mdg_paper_final_20080916_en.pdf [2011-10-15]

GMR 2010 (The World Bank):

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTGLOBALMONITOR/EXTGLOMONREP2010/0,,contentMDK:22538333~pagePK:64168445~piPK:64168309~theSitePK:6911226,00.html> [2011-09-25]

IMD News and Publications:

<http://www.imd.org/news/wcc/2011/May.htm> [2011-09-18]

<http://www.imd.org/research/publications/wcy/index.cfm> [2011-09-18]

IMD World Competitiveness Rankings 2011:

- <http://www.imd.org/news/IMD-announces-the-2011-World-Competitiveness-Rankings-and-the-results-of-the-Government-Efficiency-Gap.cfm> [2011-09-18]
- IMF Factsheet:
<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/mdri.htm> [2011-03-05]
<http://www.imf.org/external/np/hipc/2001/impact/update/111601.htm> [2011-03-05]
- Institute of Development Studies – After 2015:
<http://www.ids.ac.uk/files/dmfile/IF9.1.pdf> [2011-10-13]
- Leprosy Mission:
http://www.leprosymission.ie/media/8986_MDGreportPublishedAug09.pdf [2011-10-05]
- MDG Gap Task Force (ODA):
http://www.un.org/en/development/desa/policy/mdg_gap/mdg_gap2010/mdggap_matrix_oda_2010.pdf [2011-03-05]
- Meeting the Millennium Poverty Reduction Targets in Latin America and the Caribbean (UNDP):
<http://www.undp.org/latinamerica/docs/MDGs-libro70.pdf> [2011-02-27]
- New Approaches to Development and Changing Sector Issues:
<http://www.fasid.or.jp/english/publication/research/pdf/newapproaches.pdf#page=45> [2011-10-13]
- Nemzeti fejlesztési ügynökség II./4-es tevékenysége:
<http://www.nfu.hu/download/8465/Európa%20régiók%20konvergencia.pdf> [2011-10-24]
- One.org – Debt Cancellation:
<http://www.one.org/c/us/issue/186/> [2011-03-05]
- Overseas Development Institute Report (ODI):
<http://www.odi.org.uk/resources/download/1471.pdf> [2011-10-16]
<http://www.odi.org.uk/resources/download/4892-4-page-briefing-paper.pdf> [2011-10-05]
- Structural Adjustment Participatory Review International Network (SAPRIN):
<http://www.saprin.org/index.htm> [2011-09-25]
<http://www.saprin.org/methodology.htm> [2011-09-25]
<http://www.saprin.org/overview.htm> [2011-09-18]
http://www.saprin.org/uganda/research/uga_country_rpt.pdf [2011-10-15]
- The Economist cikke:
http://www.economist.com/node/17155748?story_id=17155748 [2011-02-25]
- The Least Developed Countries Report 2010 (UNCTAD):
<http://www.unctad.org/Templates/WebFlyer.asp?intItemID=5737&lang=1> [2011-03-06]
- The Sustainable Difference (UNDP):
<http://www.undp.org/energyandenvironment/sustainabledifference/PDFs/SustainableDiffIntro.pdf> [2011-03-05]
- UN Millennium Indicators:
[http://millenniumindicators.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2011/11-31339%20\(E\)%20MDG%20Report%202011_Book%20LR.pdf](http://millenniumindicators.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2011/11-31339%20(E)%20MDG%20Report%202011_Book%20LR.pdf) [2011-10-05]

- United Nations (2008): Development and Globalization: Facts and Figures (United Nations Publication, New York and Geneva)
http://www.unctad.org/en/docs/gdscsir20071_en.pdf
- United Nations Development Group (2005): Making the MDGs Matter a country perspective, Report of a UNDG Survey)
http://www.undg.org/archive_docs/6458-Making_the_MDGs_Matter__a_country_perspective.pdf [2011-03-12]
- United Nations Information Service Vienna:
<http://www.unis.unvienna.org/unis/hu/news/2005/MDGhung.html> [2011-02-25]
- Világbank cikke a Millenniumi Fejlesztési Célokról (2010):
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTGLOBALMONITOR/EXTGLOMONREP2010/0,,contentMDK:22538333~pagePK:64168445~piPK:64168309~theSitePK:6911226,00.html> [2011-02-25]
- WHO Media Centre:
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs290/en/index.html> [2011-03-05]
- World Competitiveness Online:
<http://www.worldcompetitiveness.com/OnLine/App/Index.htm> [2011-09-18]
- World Development Indicators 2010:
<http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators/> [2011-03-05]
- World Vision – The Millennium Development Goals:
<http://www.worldvision.org/content.nsf/learn/globalissues-millennium-development-goals> [2011-03-12]